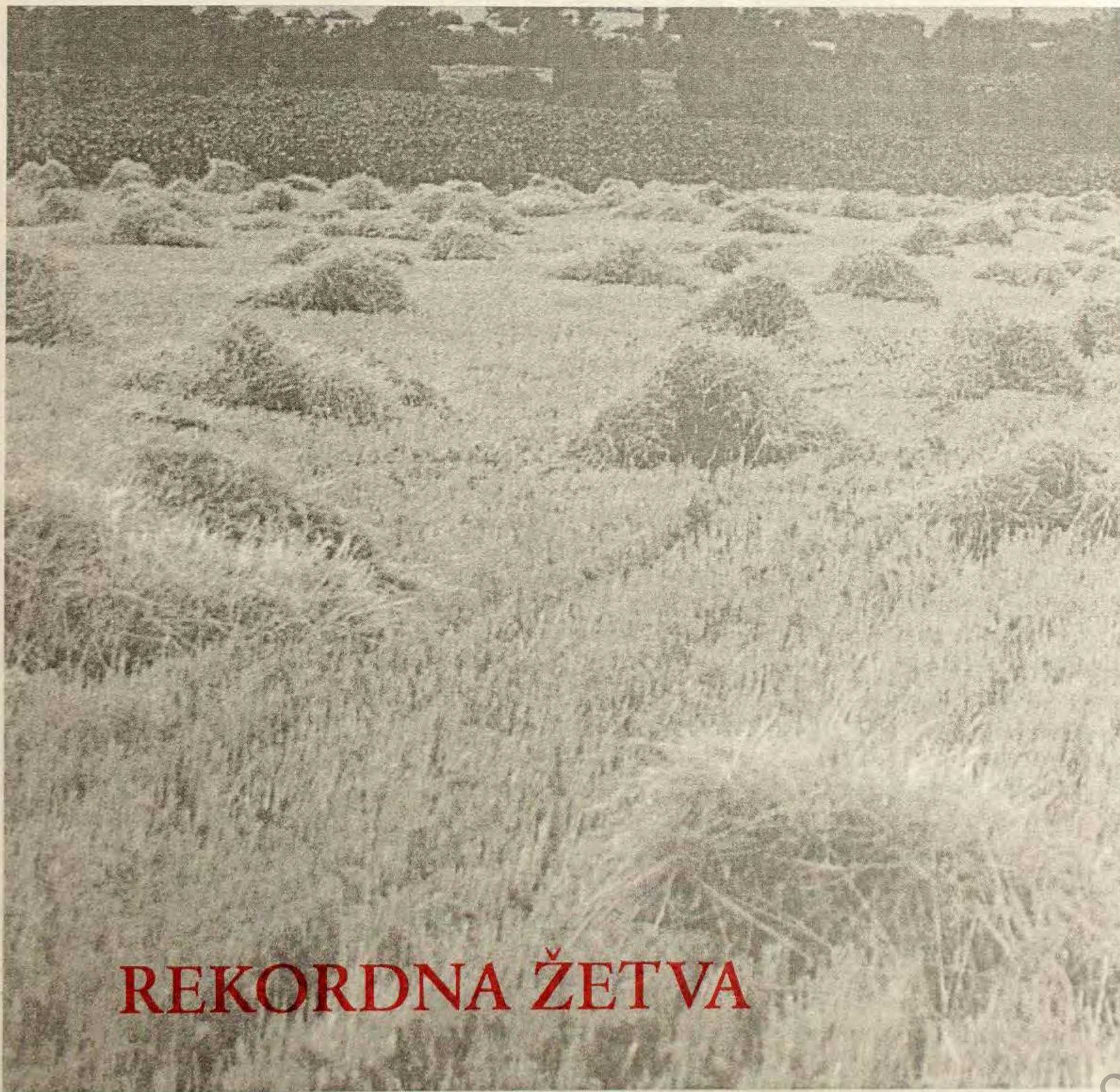

GLAS

GLASILO DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

RAVNICE

REKORDNA ŽETVA

PREDIZBORNIH OBEĆANJA

Riječ ispred...

Da je netko od zaduženih komunalnih inspektora svojevremeno smio konstatirati kako je zatvaranje Štrosmajerove, inače najpromjetnije ulice u Subotici, čista glupost i hir, a pogotovu ispitati tko je to naredio i zašto, bio bi suspendiran i ostao neraspoređen. Obzirom da je ovu činjenicu Izvršnom Odboru predočio sam njegov predsjednik, cio slučaj dobija drugu dimenziju. Istina riječ „glupost“, zamijenjena je riječju „promašaj“ što mnogo obećava, jer u isto se vrijeme odustaje od sljedećih već predviđenih promašaja kao što je pretvaranje Štrosmajerove ulice u pješačku zonu sa veštačkim potokom! Iskreno se nadamo da će i znalački postavljene, čak oličene žardinjere - barikade oko gradske kuće biti najzad uklonjene. Valjda je u cijelom slučaju prevagnulo mišljenje da se Gradska kuća ipak neće srušiti. Živjelo znanje i stručnost!

Ovih dana smo svjedoci da sve kreće na bolje. Nižu se značajna saznanja (kao ovo prijetno), žito je dobro rodilo nešto u hvali, nešto na polju, a eto, uz sve napore da se omete izbor pravog čovjeka i osvjedočenog mirotvorca raznim kandidaturama koje prelaze sve granice pristojnosti i dobrog ukusa, On je ipak sretno izabran po principu: „pravi čovjek na pravo mjesto“. Riječ je, dakako, o novom predsjedniku SR Jugoslavije Slobodanu Miloševiću. Obzirom da je on političar koji visoko kotira u vanjskim, ali i ovdašnjim političkim krugovima od građana, ali i šire, podrška nije izostala. Istina ima i onih

koji su ovom odlukom Savezne Skupštine zatečeni te su pred njenim vratima na dan polaganja zakletve novog predsjednika SRJ, prosvjedovali uz pesničenje, što može služiti samo na čast ovoj državi kao nesporan dokaz široke demokracije. Međutim, nešto manje demokracije je bilo pri samome izboru, jer je stotinjak narodnih poslanika oba Vijeća Savezne Skupštine glasovalo u ime desetak milijuna građana SR Jugoslavije i po principu - jedan predložen jedan se bira, ali izbor ipak može proći, jer su poslanici izabrani na demokratskim izborima te stoga demokratski i odlučuju. Na stranu to što u drugim zemljama predsjednika države biraju tajnim glasanjem svi građani a ipak se, kao u slučaju izbora hrvatskog predsjednika, isti proglašavaju nepoštenima. Što bi tek bilo da je odluku o njegovom izboru donio Sabor!?

Sve... u svemu, kako ocjenjuju strani mediji, a prenose sredstva javnog priopćavanja, izbor Miloševića za predsjednika SRJ je demokratski, regularan, ali i očekivan te u skladu sa Ustavom. Kako i nebi, kada je Ustav SR Jugoslavije već unaprijed tome prilagođen. Ne vidim razlog zbog kojeg neki građani i političke partije - neke javno, neke po kuloarima, osuđuju izbor Slobodana Miloševića za šefa SRJ. On je i dosada, kao predsjednik Republike Srbije izravno upravljao politikom cijele države koju čine dvije republike, pa stoga zašto ne bi tako i ostalo? Čak što više, on je u svim doga-

đanjima zadnjih godina, kao i po bitnim pitanjima javnog i političkog života, već verziran i može se upsješno „mjeriti“ sa problemima koje stvara namjerno ili slučajno Šešelji i njegovi radikali. Slučaj oko Zemuna, otimačina srijemske zemlje, kamentovanje hrvatskog Veleposlanstva, istjerivanje hrvatskih obitelji iz stanova, fizički obračuni sa njihovim pravnim zastupnicima, a ovih dana i javno objavljivanje liste nepoželjnih u Zemunu a što čine radikali i njihovi istomišljenici, nisu novi, ali su suviše ciljani, česti i kontinuirani da bi bili slučajni. Obzirom da se o ovim događanjima ne očituju izaslanici međunarodne zajednice zaduženi za ljudska prava i odnose među državama - gđa Rehn, američka tajnica Albright, te ovih dana aktualan John Shatak, vjerojatno su svi izneti slučajevi krajne demokratske naravi. Demokracija je očito i kada Šešelji javno u TV-emisiji kaže kako, dječije vrtiće u Beogradu neće pohađati djeca ustaša (čitaj: Hrvata) te kada se javno puca iz vatrenog oružja po ulicama nakon sportskih pobjeda jugo-timova. Takav jedan vatromet priređen je i u Subotici 30. lipnja bez ikakve službene reakcije sigurnosne službe u gradu. Međutim, demokracija ove vrste tj. pucanje, dozvoljena je ipak samo onima koji povijest Subotice bilježe od nedavna. Vjerojatno će grbovi Subotice u budućnosti, u svojim simbolima imati i simbol ove dozvoljene „ograničene“ demokracije - neko od vatrene oružja.

Lidija Molzer

VIJESTI

Večernji list

BRUXELLES, Srpanj 1997.

Apel: „Uhitite odmah!“

Ratni zločinci uživaju slobodu i moć, oni su kočnica mirovnom procesu, a lideri zapadnih država odbijaju učiniti bilo što kako bi se te zločince uhitilo.

Tako su se liderima članica NATO-a, okupljenim u Madridu, obratili Human Rights Watch i nekoliko drugih skupina za brigu o ljudskim pravima koje su na drugu godišnjicu srebreničke tragedije lansirali kampanju pod nazivom „Uhitite odmah!“. Kada je međunarodna zajednica već propustila spriječiti krvoproliće, može makar najodgovornije privesti pred lice pravde, kaže se u apelu. Teza da će uhićenje dovesti mir u pitanje neodrživa je, smatra Human Rights Watch. Naprotiv, nema trajnog mira dok su oni na slobodi i dok drže sve konce u rukama, poput Karadžića. NATO je učinio sve kako bi izbjegao uhićenja, čak se zna svakodnevno Karadžićevo kretanje. Human Rights Watch stoga sugerira američki prilaz, posebnu komandosku jedinicu. Pravda je nužno sredstvo za trajan mir, zaključuje apel.

* * * * *

SA SUBOTIČKIH
ŽITNIH POLJA

U svezi sa ovom žetvom, od Nezavisnog sindikata zemljoradnika Srbije, Kluba u Subotici doznajemo kako je ovaj Sindikat imao svoj zahtjev spram ovogodišnje cijene žita i to od 1,30 dinara do 1,50 dinara po kilogramu, što nije usvojeno. Isto tako nije usvojen niti zahtjev Nezavisnog sindikata zemljoradnika Srbije za jednokratnom isplatom predatih proizvoda. Doznaje se također da subotičko područje nije dobilo obećane poljoprivredne strojeve koji bi se kupovali robnom razmjenom. I kredita je bilo veoma malo. Iz navedenih razloga, Nezavisni sindikat zemljoradnika Srbije Klub u Subotici smatra da su sva izrečena obećanja koja se izriču na poljima Vojvodine od strane Nedeljka Šipovca i Babovića data isključivo u cilju predstojećih republičkih izbora i čine svojevrsnu političku predizbornu kampanju.

Ilok, srpnja 1997.

HRVATSKE ZASTAVE NA GRANIČNIM
PRIJELAZIMA U PODUNAVLJU

Na graničnom prijelazu kod Iloka na granici između Republike Hrvatske i SR Jugoslavije podignuta je hrvatska zastava što označava reintegraciju Podunavlja u hrvatski carinski sustav, a prema Sporazumu o carinama, koji je potpisan između prijelaznog upravitelja Jacquesa Kleina i potpredsjednika Vlade RH i ministra razvitka i obnove dr. Jure Radića. Nazočnost carinskog sustava u Podunavlju počeo je 30. lipnja ove godine. Djelatnici hrvatske carine obavljat će svoju dužnost bez hrvatskih odora i to privremeno do sredine rujna, točnije 14. 09.1997.

Hrvatski suverenitet bit će iskazan razvijenom hrvatskom zastavom uz UN-ovu zastavu te isticanjem hrvatskih nacionalnih oznaka na svakom prijelazu i carinskom objektu” kaže treća točka Sporazuma o carinama.

Carinski djelatnici će nositi službenu iskaznicu Hrvatske carine, a Hrvatska Carinska uprava će primjenjivati prilagođeni carinski režim koji omogućuje uvoz osnovne robe iz SR Jugoslavije preko graničnih prijelaza: Ilok, Erdut, Tovarnik i Batina. Za tu robu predviđena je naplata 1% carinske pristojbe, a po spisku osnovnih roba.

Za ostalu robu primjenjivat će se tarife prema važećim propisima Hrvatske carine.

* * * * *

VIJESTI

Beograd, 19.07.1997.

Savjet nevladinih organizacija održao je okruli stol na temu „Pokret za demokratske promjene danas” na kojemu su sudjelovali u ime DSHV Bela Tonković i Josip Gabrić st.

Počasni gost okruglog stola prof. Dr. Daniel Boyer, direktor za Europu Međunarodnog centra za zdravlje i suradnju, nije mogao doći u Beograd, već je poslao pozdravni telegram u kojemu je poručio da političke snage i intelektualci u Srbiji, ako stvarno žele ući u međunarodne integracijske tokove, moraju prestati kriviti cijeli svijet za nevolje u kojima se nalazimo i moraju se sami promijeniti.

Aktualni predsjedavajući Savjeta se u svom predavanju zapitao da li srpski narod uopće ima volju da opstane. Ako je ima, onda to mora manifestirati odbacivanjem fašističkih elemenata i odlučnim zaokretom prema demokratskim promjenama.

Dr. Stojanović je nadalje postavio tezu da je prvi korak u tom procesu uklanjanje uvjeta koji stalno i nužno reproduciraju postojeće političke odnose i stvaranje takvih uvjeta koji će omogućiti zaokret prema demokraciji i napretku.

Od ostalih predavača prof. dr. Kosta Čavoški je ukazao na svojevrsnost političkog života u Jugoslaviji: dok su svugdje u svijetu zakoni i izborna pravila stalni, a stranke na vlasti se mijenjaju, kod nas je upravo obratno: pred svake izbore donose se nova pravila koja omogućuju ostanak iste stranke na vlasti. Prof. Dr. Vojin Dimitrijević prikazao je poimanje ljudskih i građanskih prava u modernoj pravnoj teoriji i ukazao na činjenicu da se u demokratskim državama ljudska prava striktno poštuju bez obzira na pravnu regulativu građanskih prava. Nadalje je pozvao sve prisutne da u sredini u kojoj žive jačaju volju i spremnost svakog pojedinca i naroda u

cjelini da se bore za svoja prava i ne dopuste da se prihvati praksa njihovog tihog i stalnog kršenja. Prof. Dr. Vladimir Goati je, govoreći o izborima, ustvrdio da poštenost i fer-play izbora ne predstavlja samo mogućnost da pojedinac bira koga hoće, već, uzimajući u obzir utjecaj medija, i institucionalna, financijska i medijska ravnopravnost stranaka. Dr. Goati je posebno ukazao na apsurdnu situaciju u skupštini Republike Srbije: premda nacionalne manjine u Republici Srbiji čine više od jedne trećine stanovništva, u skupštini je zanemarivo malo njihovih poslanika.

Na kraju okruglog stola prihvaćena je izjava u kojoj članovi Savjeta najoštrije osuđuju fašističke ispade u Zemu, traže ukidanje poslaničkog imuniteta za Šešelja i pokretanje istrage protiv njega. Nadalje se pokreće inicijativa za okupljanje snaga za Pokret za demokratske promjene.

* * * * *

Subotica, 19.07.1997.**Održana misa na njemačkom jeziku**

U subotičkoj crkvi Svetog Križa i ovog mjeseca je organizirano bogoslužje na njemačkom jeziku. Misu je služio velečasni Emerikus Ehmman. Inače, organiziranje mise na njemačkom jeziku je jedna od glavnih aktivnosti njemačkog udruženja „Donau” Gemeinschaft der Donauschwaben sa sjedištem u Novom Sadu. Ovu aktivnost razvila je i Podružnica u Subotici uz svesrdnu podršku svojih članova.

Na misi su, pored redovnih članova, bili nazočni i ostali zainteresirani vjernici koji su u

izvornom obliku mogli čuti Evanđelje i molitve na njemačkom jeziku. Obzirom da su

mnogi Nijemci, zbog prisilne asimilacije zaboravili svoj maternji jezik ili pak slabo

vladaju njime, zajednička molitva ih je objedinila u nadi da će se zaustaviti asimilacija ove male preostale etničke skupine na ovim prostorima.

Njemačko udruženje „Donau” - Gemeinschaft der Donauschwaben i Podružnica iz Subotice i ovog puta se zahvaljuju Subotičkoj Biskupiji na pomoći pri suorganiziranju mise, kao i svim ljudima dobre volje koji su potpomogli njenu realizaciju te na bilo koji način podupiru njen rad.

Alexander Molzer

Piše: mr. Bela Tonković

IZBORI I RAZGOVORI S DRŽAVOM

Dok cijela Europa uživa na godišnjem odmoru, kod nas ovoga ljeta neće biti ni sezone kiselih krastavaca. Za to se pobrinula vlast raspisujući za sredinu rujna izbore za predsjednika Republike Srbije i narodne poslanike u republičkoj skupštini. To se i moralo učiniti, jer stolica republičkog predsjednika ne može ostati dugo prazna.

Ponetko će uzdahnuti: „Evo opet izbori! Tko zna već koji!” i razmišljat će ima li uopće smisla glasati kad se ništa ne mijenja na bolje.

Svatko ima, dakako, pravo razmišljati i na ovaj način. U nečemu je i u pravu, izbori su, naime, česti, a ništa se ne mijenja na bolje. Ali je jedno sigurno: ako se ne sudjeluje na izborima, koji su ipak jedina šansa da se na vlast dovedu snage koje će situaciju pokrenuti na bolje, onda se daje svoj doprinos učvršćenju režima na vlasti i cementiranju, pa i pogoršanju postojeće situacije. Primjer za to je Zemun. Za dolazak fašističkih snaga na vlast u Zemun nisu zaslužni samo pripadnici i simpatizeri te stranke (oni su disciplinirano izašli na izbore!). To je bila i nagrada od strane vladajućeg režima za do tada

dobro odigranu ulogu. Ali su tomu doprinijeli i oni koji su, pod izlikom da se ništa ne može promijeniti, ostali kod kuće. Kad se danas s njima razgovara, onda odredom govore: „E, da smo samo znali!”

I sada fašisti otvoreno teroriziraju Hrvate u Zemunu, i ne samo tamo, i otvoreno pozivaju na progon Hrvata. Rijetkim hrabrima, kao odvjetniku Baroviću, koji se usudio tomu suprostaviti čak i na televiziji, svaka čast i podrška. Što je DSHV učinio da se otupi oštrica fašističkog terora. Alarmirao je svjetsku javnost i međunarodnu zajednicu država.

Životom upravljaju oni koji se hrabro uhvate u koštac sa sudbinom. Još jedna prilika za to će biti i slijedeći izbori. Tako treba gledati na izbore. I pripremiti se.

Na sjednici Predsjedništva i Vijeća, koje je zakazano za 9.8.1997., odlučit će se hoće li i kako DSHV sudjelovati na predstojećim izborima.

Usporedo s predizbornim aktivnostima teku pripreme za razgovore s državom o uređenju statusa i kolektivnih prava nas Hrvata u SR Jugoslaviji i Republici Srbiji. Vodit će se razgovori s vladama o temama ko-

je su u njihovoj nadležnosti. U tome će trebati jaka i odlučna podrška naroda, jer određene snage već odavno rade na umanjenju ugleda DSHV i podrške naroda njegovoj politici. Cilj te rabote je jasan: koristeći taštinu nekih ljudi i njihovu mržnju protiv DSHV kao organizacije ili protiv nekih čelnika oslabiti DSHV, zamagliti im političke ciljeve, stvaranjem nove stranke unijeti pomutnju među Hrvate - stvoriti „drugu stranu” na koju će se moći stalno pozivati, jer, „eto, ne podržavaju svi Hrvati program DSHV, a vlast mora imati u vidu interese svih”, te na taj način onemogućiti ostvarenje prava za koje znamo da ih imamo. Rezultat će onda biti da nećemo imati to na što imamo pravo (škole, sredstva informiranja, samouprava u okviru kulturne autonomije...), već ono što će nam vlast dati da nam zamaže oči. Sjetimo se samo Sporazuma Cvetković-Maček! A poslije toga slijedi tiho nestajanje.

No, ta nas sudbina ne mora čekati. Poučeni povijesnim iskustvom, organizirani možemo stvoriti sebi sudbinu kakvu mi želimo. Za to treba imati hrabrosti, volje i istrajnosti. Tko to ima, neka se javi!

Posljednja vijest

Subotica, 30.07.1997.

Henrik Stenman, šef Centra za ljudska prava UN posjetio je DSHV gdje su ga primili Bela Tonković, Josip Gabrić st. i Antun Skenderović. Predstavnici DSHV upoznali su gospo-

dina Stenmana o trenutnoj situaciji u kojoj živi hrvatski narod u Jugoslaviji, koju karakterizira teroriziranje Hrvata u Zemunu i Stanišiću od strane pripadnika fašističke desnice i neaktivnost države protiv njih, aktivna borba pojedinih državnih organa protiv političkog rada čelnika DSHV, pitanje jugoslavenskog

državljanstva Hrvata koji su došli na ovu teritoriju poslije 1.4.1947., nemogućnost povratka izbjeglih Hrvata u SRJ, te amnestije. Poslije razgovora s predstavnicima DSHV gospodin Stenman je razgovarao s ljudima koji su iznosili konkretne slučajeve kršenja ljudskih prava koje su oni sami iskusili.

NAPAD NA HRVATSKO VELEPOSŁANSTVO U BEOGRADU

Napad razularenih navijača jugoslavenske reprezentacije na Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu nakon okončane košarkaške utakmice na prvenstvu Europe u Španiji, Helsinški Odbor za ljudska prava u Beogradu nazvao je vandalskim činom i istakao kako „nekontrolirane emocije” ovakve vrste, ali i intenziteta ozbiljno mogu naštetiti daljem procesu normalizacije između dvije države.

Naime, u noći nakon košarkaške utakmice u Španiji između reprezentacija Hrvatske i SR Jugoslavije u kojoj je pobijedio jugoslavneski tim, navijači su slavili pobjedu ispred hrvatskog Veleposlanstva u Beogradu, uzvikujući parole protiv Republike Hrvatske te „Ustaše, ustaše!”, bacajući petarde, paleći baklje, razbijajući stakla i oštećujući fasadu zgrade kamenicama. Uz sve to, čuli su se i pucnji iz vatrenog oružja ispaljeni u znak sveopće radosti.

Zbog cijelog slučaja, na lice mjesta je izišla policija, ali uz zakašnjenje i u nedovoljnom broju te nije bila u mogućnosti kontrolirati situaciju. Znakovito je, pak, da se u blizini mjesta događaja nalazi veća policijska postaja.

Na ovaj izgred reagirali su hrvatski konzul u Beogradu Neven Vranković i savjetnik veleposlanstva Davor Vidiš. Iz njihovih izjava se doznaje kako se događaj zbio između 1 sata i 3 sata poslije ponoći u noći na utorak (1. srpnja), da je ispred zgrade Veleposlanstva u prvom valu bilo oko tisuću ljudi koji su bacali boce i kamenice prema zgradi. Na fasadi su ostali i tragovi metaka. Kada je nakon pola sata došla policija, napravila je kordon ispred zgrade, a samo što se situacija smirila, došao je drugi val navijača. Nitko od djelatnika hrvatskog Veleposlanstva nije ozlijeđen. Veleposlanik Republike Hrvatske dr. Zvonimir Marković u to vrijeme nije bio u Beogradu, pa tako, niti u zgradi veleposlanstva gdje i stanuje. Zbog ovog incidenta, tajnik Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske Zoran Pičuljan primio je isti dan Veljka Kneževića, odvornika poslova Veleposlanstva SR Jugoslavije u Zagrebu i uručio mu oštar prosvjed zbog ovog incidenta. Isti dan je konzul Neven Vranković Ministarstvu vanjskih poslova SR Jugoslavije u Beogradu dostavio prosvjed spram pomenutog događaja.

Što se pak samog izgreda tiče, državni organi SR Jugoslavije nisu se javno oglasili nikakvim priopćenjem niti su se od njega ogradili. Možda se nije niti dogodio? Ova činjenica, ali i činjenica da je do ovakvog izgreda došlo - nakon rada više zajedničkih komisija i nekoliko posjeta hrvatskih izaslanstava SR Jugoslaviji te u vrijeme zajedničkih dogovora oko potpisivanja dvanaestak sporazuma koji bi znatno pridonijeli normaliziranju odnosa dviju država, baca sjenu na sveukupne napore koji se ulažu u tom smjeru.

Postavlja se stoga pitanje: tko zapravo želi normalizaciju odnosa između Republike Hrvatske i SR Jugoslavije, a tko ne?

Još je nekako razumljivo da netko nije u mogućnosti i ne zna dostojanstveno podnijeti poraz. To je u ljudskoj čudi. Međutim, kako nazvati situaciju i pojavu kada netko ne zna dostojanstveno podnijeti pobjedu i pri tome kontrolirati svoje osjećaje? U svakom slučaju, bez obzira na obrazloženje, izgovor ne može tražiti u infantilnosti.

Lidija Molzer

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini; Urednik: Lidija Molzer, Uređivački savjet: Lazar Merković, Milivoj Prčić, Marko Kljajić, Ivo Kujundžić, Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, I. Milutinovića 31, tel&fax: 551-348, ž.rn.: 46600-603-4-3338 SPP Subotica, HRID Subotica. List je registriran kod Ministarstva za informacije Republike Srbije pod brojem 2087. Izlazi mjesečno. Tisak: studio "Bravo", Braće Majera 43/a, 24000 Subotica.

Godišnja pretplata za inozemstvo iznosi 180,00 dinara, a za tuzemstvo 72,00 dinara.

Događaji u Novom Pazaru od 11. do 13. srpnja 1997. g.

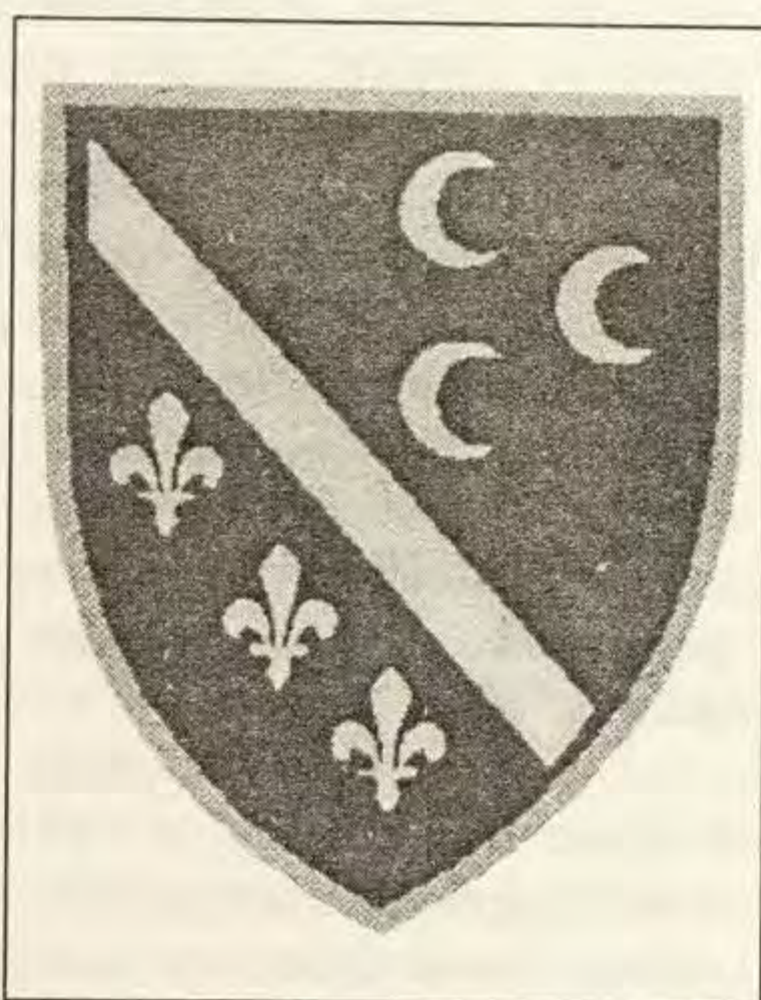
IZABRANI I ODABRANI

Sedma redovita sjednica Muslimanskog nacionalnog vijeća Sandžaka trebala se održati 12. i 13. srpnja ove godine u Novom Pazaru. Na ovaj skup je pozvano i izaslanstvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, koje je u Novi Pazar stiglo 11. srpnja poslije podne.

Zatekli smo se u centru zbivanja koja su se tih dana odvijala u Novom Pazaru. Svakako da sjednica jedne takve institucije, kao što je MNVS, zaslužuje pažnju javnosti. Organizator je predvidio sudjelovanje nekoliko stotina sudionika na toj sjednici. Program Sedme redovite sjednice MNVS je predviđao bogat sadržaj. Pored plenarnog zasjedanja u više navrata, predviđao se i rad po komisijama, kao i izrada i donošenje završnih dokumenata. Napisi u tisku su samo povećali pozornost javnosti spram održavanja ovog skupa, najavljujući donošenje odluka, koje, po nekim ocjenama, nisu primjerene sadašnjem političkom trenutku.

Tako je od strane MUP-a 11. srpnja zabranjeno održavanje ove Sjednice, a k tome je, još istog dana, Vlada Republike Srbije ukinula Skupštinu općine Novi Pazar i menovala Općinsko vijeće od devet članova, koje je preuzelo funkciju Skupštine općine. Na dan početka održavanja Sjednice MNVS, 12. srpnja, grad je bio pun policije, kao i zgrada općine, te prostor ispred

zgrade policije. Pripadnici MUP-a su blokirali Novi Pazar, kao i sve prilaze gradu. Dvoranu u kojoj se trebala održati Sjednica MNVS, također je zaposjela policija.

Mediji su u danima prije održavanja sjednice najavljivali spektakularne događaje na ovoj Sedmoj redovitoj sjednici MNVS i tako dali pokriće za ovakve odluke višim vlastima.

Predstavnici koalicije „Lista za Sandžak“ na čelu sa dr. Sulejmanom Ugljaninom, održali su tiskovnu konferenciju. Informacije koje su se na toj tiskovnoj konferenciji čule, kao i iz osobnih kontakata sa mnogim ljudima u Novom Pazaru, ukazuju da ovakve demonstracije sile, koja se tih dana događala u ovom gradu, nije utemeljena na realnim osnovama i da nije imala cilj spriječiti razvoj događaja u smjeru kršenja zakona i reda, već da je za cilj imala nešto drugo.

Što se pak sjednice MNVS tiče, na nju su bili pozvani i predstavnici najviših vlasti i političkih stranka - od onih koji su u koaliciji „Lista za Sandžak“, do njihovih oponentata, kulturnih i javnih radnika, svi oni koji su na bilo koji način svojim djelovanjem uključeni u pitanja od značaja za Sandžak i Bošnjački narod u Sandžaku, predstavnici nekih nacionalnih manjina u SRJ, kao i drugi gosti. Jednostavno, htjela se dati prilika što širem krugu ljudi da iznesu svoja viđenja o statusu Bošnjaka i njihovom položaju u SR Jugoslaviji, kao i o statusu i položaju Sandžaka.

Uvođenje privremenih mjera u Novom Pazaru od strane Vlade Republike Srbije obrazloženo je donošenjem nezakonitih i protuustavni odluka od strane SO Novi Pazar, a koje se odnose na financiranje škola, na kadrovsku politiku na principu nacionalne pripadnosti, te na promjenu mreže mejsnih zajednica.

Sve informacije o događanjima u Novom Pazaru, u interpretaciji režimskog tiska, dobile su specifičan „rikošet“, kako bi izazvale, odnosno, opravdale postupke vlasti. Jer, što se tiče odluka SO Novi Pazar, kada je financiranje škola u pitanju, ono nije obustavljeno kako se tvrdi, već je formirana stručna komisija koja je trebala sagledati realne potrebe oko održavanja objekata te potrebna novčana sredstva za te radove, kako bi se spriječilo prekomjerno i nenamjesno tro-

AKTUALNO

šenje sredstava. Poznate reakcije na kadrovska politiku izazvala je, u prvom redu reorganizacija javnih komunalnih poduzeća. Radi bolje efikasnosti u radu i racionalnije poslovanja, nova vlast je s pojila po nekoliko usitnjenih komunalnih poduzeća i na taj način smanjila broj ravnatelja i rukovoditelja, te na rukovodeća mjesta postavila nove ljude. Bivši rukovoditelji, koji nisu zadržali svoja radna mjesta, raspoređeni su na druga radna mjesta, sukladno svojoj kvalifikaciji. Posljedica toga nije bila promjena nacionalne strukture rukovodilaca, ali se promijenila struktura pripadnosti političkim strankama. Struktura rukovodećih mjesta niti u Općini nije jednonacionalna. Što je, stoga, izazvalo gnjev režima i čemu ovakva demonstracija sile? Valjda je to opomena onima koji nisu dosta „kooperativni” i koji nisu skloni „kompromisu”. Kompromisu premjeren sili jače strane.

Ako neko zakonodavno ili izvršno tijelo i donese neke nezakonite odluke, onda više instance odrede rok u kojem se takve odluke moraju ispraviti. Rekao bih da ovdje nije u pitanju, u prvom redu, povreda zakona, nego povreda običaja da o svemu odlučuje SPS, valjda u smislu one narodne - „bolje da propadne selo, nego običaj”.

Očigledno je da ljudi u ovim današnjim, novim, garniturama vlasti uspostavljenim nakon zadnjih lokalnih izbora, nisu koristili stara dobra iskustva stečena u totalitarnim režimima, kako ostati na vlasti. Prestiž jednoga, umanjuje afirmacije drugoga. Pošto se tako žustro i snažno reagiralo u Novom Pazaru, izgleda da bi se nove garniture u općinama u San-

džaku brzo afirmirale. Pošto je u sandžačkim općinama na zadnjim izborima za lokalnu samoupravu pobijedila koalicija „Lista za Sandžak” koju čine više stranaka, postavljena su i nova, višestranačka vodstva. Za nekoliko mjeseci postigli su vidljive rezultate, dok se priželjkivalo baš suprotno, da će se međusobno posvaditi oko podjele čelnih funkcija, a nisu. Ako su već prionuli na rad, ako već nisu zatajili svoju inventivnost i kreativnost, ako su unatoč suženom prostoru djelovanja lokalne samouprave postigli neke rezultate, trebali su to prikriti. Ne smiju se oni samo tako afirmirati, već, kako bi bio i ostao „mir u kući”, uspjehe pripisati „mudrom vođi” i odabranima u njegovoj partiji. Inače se uznemirava „javnost”.

Zatim, regionalni razvoj. Politika ima obvezu stvoriti uvjete za gospodarski i kulturni razvoj. Nova garnitura je to preveć ozbiljno shvatila. Povukla je neke poteze koji bi, moguće, doveli do bržeg razvoja regiona. Izgubili su iz vida da moraju paziti na „skladan razvoj svih regiona”, da se ne desi, ne daj Bože, da neki region isprednjači ispred ostalih više nego što je na mjerodavnom mjestu to zacrtano. Zna se tko i kako može biti „lokomotiva” razvoja. Nanovo afirmacija na krivnom mjestu.

Kontrola trošenja novca. Zaboravili su da nisu oni zato tamo da troše svoj novac, već da ga stvaraju i daju odabranima. Oni imaju više decenija iskustva u trošenju. Pošto novca sad već veoma malo ima, tim je to važnije.

Nacionalna struktura rukovodstva - na to se mora obratiti

pozornost. Oni imaju višestranačko vodstvo i to bez SPS-a, a samo dvonacionalno. Nekada je bolje funkcionirala jednostranačka višenacionalna garnitura. Moraju u svojoj sredini izmisliti bar još jedan narod. Po mogućnosti konstitutivan, a još bolje fakultativan - da se prema potrebi, čovjek može deklarirati kao pripadnik časa jednog, časa drugog naroda.

Što se pak demonstracije sile u Novom Pazaru tiče, ova manifestacija je općenito imala za cilj da nas potakne na razmišljanje u pravcu pravna država - partijska država. Pokazan nam je i pravi smjer. Oni tvrdokorniji su 11. srpnja i fizički „potaknuti” po glavi i leđima. Poslaniku Savezne Skupštine dr. Sulejmanu Ugljaninu zapriječen je, istog dana, ulaz u zgradu Općine. Kada se pozvao na poslanički imunitet i pokazao poslaničku iskaznicu, policajac mu je kazao: „Ništa ti to ne vredi. Odlazi!”

U svakoj situaciji uvijek ima bar dva izlaza. Svatko će izabrati, u svezi sa ovim događanjima, hoće li se prikloniti onima koji su na izborima voljom naroda - IZABRANI ili pak onima koji su milošću SPS-a - ODABRANI.

Sve u svemu, u dane opisanih zbivanja, raspoloženje naroda na ulicama Novog Pazara je ipak bilo dobro i opušteno. Izgledalo je da se novopazarčane nije puno dojmila ova sila policije i blokada grada. Vjerojatno je i tamo poznata naša stara izreka: „Svaka sila zavrmena”.

Antun Skenderović

Žetva '97

ZRNO, PO ZRNO... DO KRUHA

Ovogodišnja žetva se u mnogo čemu razlikuje od prošlogodišnje. Prinos je, sudeći po euforiji na TV - programu i raznim izjavama proizvođača, iznad očekivanja. Bilježe se i oni rekordni. Tvrdi se od strane kompetentnih da će pšenice, a time i kruha, biti dovoljno za domaće, ali i inozemno tržište. Iako dugo u neizvjesnosti, ratari su, kako sami izjavljuju na malim ekranima, zadovoljni otkupnom cijenom koja je rezultat dogovora na „razini“, a to je 1,10 din po kilogramu za prvorazredno zrno. Obećana je čak i isplata predate količine, istina u tri obroka, ali se tvrdi da je isplata prvog prispjelog dijela na naplatu već u tijeku. Ako se zanemari viša sila - iznenadna tuča, neočekivani poduži kišni period, te pojava bolesti žitnog zrna, može se reći da je žetva '97. po svemu bolja i unosnija od prošlogodišnje.

A kako i nebi, kada su seljaci i ovog puta, onako - „iz navike“, obavili setvene radove investirajući sopstveni novac u sjetvu. Jer, ratar sije i ulaže svoj rad i novac jer je grijeh i prema Bogu i prema ljudima niz mjeseci gledati neobrađenu i zapuštenu zemlju. Zbog te svoje vjekovne slabosti i morala pravi ratar ne misli na rizik, neizvjesnost oko cijene i otkupa. Ako pšenica ponese, a ne uspije se prodati, sačekat će proljeće, a time i nove cijene. Ako li pak prinos bude slabiji, biti će dovoljan makar i za sopstveno kućanstvo. I tako, iz stoljeća u stojeće, iz godine u godinu, upornost ratara je prerasla u tradiciju.

Međutim, u eri interneta, PC-ja, elektronske pošte i letova u Svemir, naše građansko društvo mnogo ne iritira ova tradicija fatalna, kao po pravilu, samo po ratare. Jedino se pri kupovini kruha primjećuje da je on nešto bljeđi ili pak rumeniji, sa manje ili više kvasca te da li je svjež ili je od „juče“.

Sve u svemu, pojedine grane poljoprivrede ne služe samo kao potencijalni izvor za izvoz, kako bi se uvezli mnogo puta skuplji luksuzni proizvodi ili pak za očuvanje socijalnog mira o čemu svjedoči nedavno izrečena tvrdnja: pšenica je ponijela, cijena kruha ostaje ista, već one moraju od strane države biti tretirane jednakoprano sa drugim privrenim granama, kao primjerice industrija ili elektroprivreda. Ne smijemo se zadovoljiti pogledom u nebo i za vrijeme sušnih dana iščekivati i prizivati kišu, već po potrebi navodnjavati poljoprivredno zemljište; iščekivati kišu, a ne ledenu tuču, već osigurati adekvatnu zaštitu od nje. Cijene poljoprivrednih proizvoda u razvijenijem dijelu svijeta (stalno tvrdimo da smo njegov dio) garantira država, a razliku regresira. Agraru je neophodno na vrijeme osigurati povoljne kredite - kako većim, tako i sitnijim proizvođačima za nabavku sjemena, goriva, repromaterijala za poljoprivredne strojeve, umjetno gnojivo. Nužno je također osigurati pravičnost pri preuzimanju poljoprivrednih proizvoda, pa tako i žita, kako bi se izbjegla samovolja na otkupnim mjestima pri utvrđivanju kvalitete robe. I napose, isplatiti na vrijeme, bez ikakvih

ucjena i skrivenih računica, otkupljeno.

Sve su ovo vrlo važne komponente povjerenja i koordinacije proizvođača i države koje vode većim prinosima, punijim ambarima, ali i sigurnosti obiju strana, pa i potrošača. Napose, na pragu trećeg tisućljeća, satelitskog TV programa, mobilnih telefona i života „na dugme“, svaka privredna grana, pa stoga i poljoprivreda, moraju podjednako osjećati dobrobit napretka u kojem je već odavno zaboravljen pojam prinudne robne razmjene (za predati suncokret proizvođač je prethodnih godina dobio margarin i ulje umjesto novca) te isplata u robi (isplata utroška električne energije, poreza, obveza prema mirovinskom osiguranju u naturi). A što sa obvezama za koje je neophodan novac, kao primjerice PTT usluge?

U svakom slučaju, prinude, prazna obećanja i krive računice, uz šetnju nekoliko ministara i zvaničnika po poljima Vojvodine ne vode boljoj motivaciji seljaka, te stoga ne čudi da se stoka hrani žitom i kukuruzom ili pak prosipa mlijeko, a kukuruz koristi za ogrev, dok se u isto vrijeme veliki sloj stanovništva teško uspijeva prehraniti.

Nitko u ovom trenutku u poljoprivredi ne očekuje „zeleni plan“, ali očekuje, umjesto režirane propagande na RTS-u, „zeleno svjetlo“ u konkretnom rješavanju ukupne problematike i položaja poljoprivredne proizvodnje te poštivanje seljaka i njegov uloženi rad u cilju blagostanja.

L.M.

INTERVIEW

Rezolucije Vijeća sigurnosti UN

„SITUACIJA U HRVATSKOJ”

Na sjednici održanoj 15. srpnja Vijeće sigurnosti je uz nazočnost predstavnika Republike Hrvatske razmatralo u jednoj točki dnevnog reda pod nazivom „Situacija u Hrvatskoj”- produženje mandata UNTAES-a te nazočnost međunarodnih snaga na Prevlaci i nakon toga usvojilo Rezoluciju 1120 o UNTAES-u i Rezoluciju 1119 o Prevlaci.

U svezi sa najnovijim rezolucijama Vijeća Sigurnosti UN, stalni predstavnik Republike Hrvatske pri Ujedinjenim narodima dr. Ivan Šimonović je istakao da Rezolucija 1120 o UNTAES-u predstavlja početak kraja nazočnosti UN u hrvatskom Podunavlju. Pripadnici UNTAES-a od 16. srpnja počinju postupno odlaziti, pa sve do 15. listopada, kada će, umjesto pet tisuća nazočnih vojnika u postrojbama u Podunavlju, ostati svega 720 njihovih pripadnika. Nakon 15. listopada, hrvatska tijela preuzimaju sve oblike upravljanja. Prestanak nazočnosti UNTAES-a prestaje 15. siječnja 1998. godine. Ovom Rezolucijom, nazočnost Ujedinjenih naroda u hrvatskom Podunavlju se produljuje do 15. siječnja 1998. godine, ali u sasvim drugom obliku. Značajno je i to, istakao je dr. Ivan Šimonović da se nazočnost UN u ovom dijelu definitivno završava, što je i konstatirano činjenicom da se produžetak mandata zasniva na Temeljnom Sporazumu, a navedeno je u paragrafu 8. Rezolucije i točki 1. Sporazuma.

U tekstu Rezolucije 1120 još jednom se potvrđuje predanost neovisnosti, suverenitetu

i teritorijalnom integritetu Republike Hrvatske i ističe u tom pogledu da su područja istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema (UNTAES) integralni dijelovi Republike Hrvatske. Rezolucijom se također podsjeća na Temeljni Sporazum potpisan 12. studenog 1995. od vlade Republike Hrvatske i lokalne srpske zajednice koji promovira uzajamno povjerenje, zaštitu i sigurnost svih stanovnika na tom području. U isto vrijeme podsjeća na obvezu država u regiji da predaju Sudu za ratne zločine sve koji su optuženi.

Sukladno poglavlju VII Povelje Ujedinjenih naroda, u tekstu Rezolucije se izražava puna potpora UNTAES-u i poziva vlada RH i lokalna srpska zajednica na punu suradnju s UNTAES-om te na ispunjenje svih obveza iz Temeljnog Sporazuma. Pored poticaja vlade RH da se dosljedno pridržava svojih obveza i osiguravanja najviših standarda ljudskih prava, Rezolucija isto tako podsjeća lokalno srpsko stanovništvo u hrvatskom Podunavlju na važnost nastavka suradnje i konstruktivnog stajališta prema reintegraciji i suradnji s vladom Republike Hrvatske, a u cilju stabilnosti i sretnije budućnosti. Isto tako, Rezolucija 1120 podržava rekonstrukciju UNTAES-a, ali potiče i opću pomirbu svih hrvatskih građana.

Međutim, tekstu Rezolucije se zamjera od strane predstavnika Republike Hrvatske u Ujedinjenim narodima, što ona ukazuje na nedostatak suradnje Hrvatske sa Međunarodnim Sudom za ratne zločine u Haagu.

Negodovanje spram ovog navoda se izražava pogotovu zato što se zna da pred tim Sudom nije optužen ni jedan Hrvat iz Republike Hrvatske, dok su neki ratni zločinci, koji su svoje zločine počinili u Podunavlju, u isto vrijeme u drugoj državi, a ista se u Rezoluciji 1120 niti ne pominje. Nadalje, stanje u Hrvatskoj u svezi s Podunavljem ne može se tumačiti kao ugrožavanje mira u ovom dijelu Europe, a što navodi pomenuta Rezolucija, pogotovu zato što već u ovoj fazi mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja predstavlja unutarnje pitanje, pri čijem rješavanju Hrvatska do 15. siječnja 1998. prima sve manju pomoć Ujedinjenih naroda. Nakon ovog perioda, nazočnost međunarodne zajednice u Hrvatskoj svodi se na misiju OESS-a koja će imati promatrački karakter. Pristanak Hrvatske na nazočnost ove promatračke misije dokazuje kako je ova država otvorena za suradnju s međunarodnom zajednicom, ali je isto tako spremna sama rješavati svoje probleme. Republika Hrvatska smatra da se Rezolucijom Ujedinjenih naroda broj 1120 vrši na nju određeni pritisak, ali taj pritisak prihvata u cilju uspješnog završetka mandata i nazočnosti Ujedinjenih naroda u Podunavlju, 15. siječnja naredne godine. Uprkos ovoj spoznaji, kao i nekim negativnim tonovima u tekstu Rezolucije, ona se ipak ocjenjuje povoljnom i prihvatljivom. Iako je proces mirne reintegracije uz suradnju sa UNTAES-om bio sporiji od očekivanog, postignut je znatan napredak i uspjeh.

INTERVIEW

REZOLUCIJA 1119 O PREVLACI

Vijeće sigurnosti je već tekstom prijašnje rezolucije priznalo teritorijalni suverenitet i integritet Republike Hrvatske. Međunarodna granica na Prevlaci jest stvarnost i činjenica koju mora prihvatiti i SR Jugoslavija i ona za Republiku Hrvatsku jest sigurnosni, a ne teritorijalni problem.

Rezolucijom 1119 odobrava se produljenje mandata Promatračke misije na Prevlaci i to za 6 mjeseci. Ovu odluku Hrvatska prihvata kako bi olakšala postignuće dogovora o trajnom rješenju, kazao je dr. Ivan Šimonović. Isti će biti prihvatljiv samo onda ako Hrvatskoj priznaje načelo nepovredivosti međunarodnih granica. Ako se ovo načelo prihvati, sigurnost u Boko-torskom zaljevu i dubrovačkom zaleđu više neće biti dovedeno u pitanje i samim tim postaje lako rješivo, istaknuo je Veleposlanik.

Republika Hrvatska će u tom smislu predlagati rješenja i pokazat će dobru bvolju da se ovo pitanje odgovarajuće riješi, ali ne može prihvatiti nazočnost međunarodnih promatrača na neodređeno vrijeme. Smatra se da nakon 15. siječnja 1998. godine nema više potrebe za angažiranjem promatrača UN, jer bi do tada trebalo postići sporazum o trajnom razvojačenju područja sa obiju strana granice.

Lidija Molzer

Tragedija u Mostaru

UMRO UTEMELJITELJ HERCEG BOSNE

U Mostaru je u ponedjeljak 7. srpnja umro Mate Boban u 58. godini života od posljedica moždanog udara.

Ovaj neumorni borac za prava Hrvata u BiH, utemeljitelj Hrvatske zajednice i Hrvatske Republike Herceg Bpsne, ali i njihov predsjednik, u mnogome je pridoneo održanju hrvatskog naroda na tim područjima. Svojom politikom, Mate Boban je provodio davno utemeljenu ideju o ravnopravnosti Hrvata sa druga dva naroda u BiH te je tako još početkom 1992. godine govorio da je hrvatski narod u BiH, ali i u Hrvatskoj, odlučio da jednom za svagda stvori temelje da bude i ostane svoj na svome te da više nikad iznad sebe nema gospodara, a u budućnosti da ne služi nikome drugom, već samo sebi. Ovom idejom se ravnao i kada je na početku srpske agresije na BiH 1992. godine utemeljio Hrvatsko vijeće obrane, koje je odigralo prijesudnu ulogu protiv srpskog agresora u Bosni. Muslimani nisu vjerovali početkom rata da će JNA i protiv njih oružano djelovati te su iščekujući miran rasplet nasovno stradavali i gubili teritorije.

U isto vrijeme HVO je branio teritoriju Bosne i civilno stanovništvo, a uporedo nao-ružavao Muslimane, koji su umjesto otpora srpskoj agresiji krenuli protiv hrvatskog naroda

i HVO. Baš u to vrijeme, ali i kasnije, Hrvatska je zbrinjavala na tisuće muslimanskih izbjeglica. Uprkos tome, Hrvatsko vijeće obrane je napredovalo i pri tome obranilo i povratilo veći dio centralne Bosne i zaustavilo se pred Banja Lukom. Prije pada Banja Luke, međunarodna zajednica je zahtijevala obustavu dejstava HVO, nakon čega je uslijedio Dayton...

Sve ovo se dešavalo u vrijeme kada je srpski agresor nastojao okupirati srednju Bosnu uz užasan teror civilnog stanovništva i koncentracijske logore, što je rezultiralo u povijesti nezapamćenim etničkim čišćenjem Hrvata i Muslimana.

Zadivljujuća je snaga i odlučnost Mate Bobana da potakne i organizira hrvatski narod u Bosni kako bi istrajali u borbi za ravnopravan položaj svoje zajednice u odnosu na Muslimane i Srbe. Hrvati su zahvaljujući baš tome izborili mjesto konstitutivnog naroda u postojećim granicama Bosne i Hercegovine.

Mate Boban, veliki hrvatski rodoljub i istrajan borac za opstojnost Hrvata u Bosni, sahranjen je 9. srpnja 1997. godine u Gorici, općina Grude.

Lidija Molzer

Konferencija za tisak u PU Virovitičko-Podravskoj zbog afere u Orahovačkoj policijskoj postaji

PONIŠTENO 318 HRVATSKIH PUTOVNICA

ORAHOVICA, VIROVITICA - Nakon otkrivanja afere o krivotvorenim hrvatskim putovnicama izdanim u orahovačkoj 2. policijskoj postaji, prevareni građani iz Ulcinja, Bugojna, Srbobrana, Prizrena, Peći, Tuzle, Sombora..., telefonski nazivaju Orahovicu zanimajući se što će biti s njihovim putovnicama i ostalim dokumentima za koje su, navodno, dali ne male novčane iznose.

Na jučerašnjoj izvanrednoj konferenciji za tisak u nazočnosti načelnika odjela, Zvonka Obrovca i Antuna Gondija, o tijeku istrage izvijestio je Đuro Matovina, načelnik PU virovitičko-podravske.

Pokazala se opravdanost sumnji da je Borislav Pavić, šef pravnih i zajedničkih poslova

u 2. policijskoj postaji Orahovica, ne poštivajući propise upisao u hrvatsko državljanstvo 215 osoba koje su rođene na području SR Jugoslavije, BiH i Crne Gore, iako nisu imale prijavljeno prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj, niti su osobno došli u referadu za upis u državljanstvo. To je učinio u prvih šest mjeseci ove godine. No, kontrola 1996. godine utvrdila je da je kod njega pronađen 21 sporni predmet, te još 103 zahtjeva za izdavanje putovnice za koje u 2. policijskoj postaji ne postoji dokumentacija.

U 318 slučajeva izdane su hrvatske putovnice osobama koje nisu bile nazočne u referadi i time je prekršeno osnovno pravilo obvezne nazočnosti

stranke kod ishodovanja dokumenata. Zbog toga je sav taj prljavi posao poništen i svi koji su posredovanjem osobe s područja SR Jugoslavije (G.B., op. a.) kao opunomoćenika podnosili zahtjev, ostali su praktično bez dokumenata. U tijeku je postupak utvrđivanja stegovne odgovornosti, po načelu objektivne odgovornosti, svih djelatnika i rukovoditelja odgovornih za sprečavanje takvih zloupotreba.

U dokaznim materijalima nalaze se i potvrde kako je Borislav Pavić u policijskoj postaji otuđio 9.391 kunu od prodaje tiskanica za vozačke dozvole, putovnice i druge javne isprave.

D. Šantoši
„Večernji list”

OGRANIČENA NAMJERNA SLUČAJNOST

Beograd, 27.07.1997.

Veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu dr. Zvonimir Marković je prosvjednom notom upozorio v.d. pomoćnika ministara vanjskih poslova SR Jugoslavije Dragomira Vučićevića na krađu putovnice članu obitelji Barbalić iz Zemuna, koja je uz to i nezakonito izbačena iz stana. On u prosvjedu također naglašava

kako je zastupnik ove obitelji, odvjetnik Barović, pretučen. Uz to, ometan je i pokop Hrvata u Zemunu.

Veleposlanik RH dr. Zvonimir Marković je upozorio kako učestalost izgređa pokazuje da nije riječ o slučajnostima već o smišljenoj politici koja bi mogla ugroziti odnose dviju država. Veleposlanik dr. Zvonimir Marković izrazio je žaljenje što je u pomenutim sluča-

jevima izostala oštrija službena reakcija nadležnih organa.

Pomoćnik ministra vanjskih poslova SR Jugoslavije Dragomir Vučićević je osudio navedene postupke i kazao da su ovi slučajevi ograničeni, te da drži kako ne bi trebali utjecati na odnose između Republike Hrvatske i SR Jugoslavije.

INTERVIEW

Interview: publicist Philip J. Cohen

Srpska mitologija uporno je promicala kolektivnu krivnju Hrvata i nedužnost Srba

Središnja je postavka mojih knjiga da je glavna srpskog političkog intelektualnog i vjerskog vodstva naširoko kolaborirala sa silama Osovine, nasuprot mitologiji otpora nacizmu koju su razvijala službena tumačenja. Srpski je establishment aktivno sudjelovao u holoka-ustu protiv židovske zajednice u Srbiji. Ključne ustanove društva upletene u istrebljenje Židova uključivale su režim generala Milana Nedića koji su podržavali nacisti, srpski fašistički pokret Zbor, Srpsku državnu stražu, Srpski dobrovoljački korpus, Beogradsku Specijalnu policiju, Srpski gestapo, te četničke gerilske skupine Koste Pećanca i draže Mihajlovića, kaže autor knjiga „Tajni rat Srbije - propaganda i manipuliranje poviješću” i „Drugi svjetski rat i suvremeni četnici”

Philip J. Cohen protekli je tjedan promovirao svoje knjige „Tajni rat Srbije - propaganda i manipuliranje poviješću” i „Drugi svjetski rat i suvremeni četnici” diljem Hrvatske - od Dubrovnika, Splita, Zagreba i Osijeka do Pule. Dok je potonja svoju „svjetsku premijeru” doživjela baš prije nekoliko dana u Hrvatskoj, „Tajni rat Srbije” je samo godinu dana od objavljivanja doživjela već svoje treće američko izdanje, što je u publicistici svojevrsni „bestseller”. Philip J. Cohen, rođen 1953. godine, diplomirao je društvene znanosti na New Collegeu (Sarasota, Florida), završio medicinu na University of Medicine and Dentistry of New Jersey (New ark, New Jersey) i vršio istraživanja na Nacionalnom institutu za rak National Cancer Institute (Bethesda, Maryland). Obavlja medicinsku praksu te piše i drži predavanja o bivšoj Jugoslaviji. U bilješci urednika američkog izdanja knjige, Stjepan Meštrović je, uporedivši ga s Hannom Arendt i Erichom Frommom i ostalima koji su raščlanili „um zločinca” u vremenu nacizma, zapisao: „Cohen baca svjetlo na racionalizacije srpskih intelektualaca i ratnih zločinaca poput Rado-

vana Karadžića te pomaže objasniti pojavu nasovne srpske potpore genocidu”.

* Uloga Srbije u Drugom svjetskom ratu, tom složenom razdoblju povijesti, često je zasjenjena mitologijom koja prikazuje Srbe kao sinonim za protunacistički otpor, a Hrvate i bosanske muslimane kao sinonime za pronacističku kolaboraciju. Vi ste Vašim knjigama i te kako uspješno dokazali da ta uobičajena shvaćanja, međutim, ne podupire povijesna zbilja?

- Središnja postavka mojih knjiga glasi da je glavna srpskog političkog, intelektualnog i vjerskog vodstva naširoko kolaborirala sa silama Osovine, nasuprot mitologiji otpora nacizmu koju su razvijala službena tumačenja. Srpski je establishment aktivno sudjelovao u holokaustu protiv židovske zajednice u Srbiji. Ključne ustanove društva upletene u istrebljenje Židova uključivale su režim generala Milana Nedića koji su podržavali nacisti, srpski fašistički pokret Zbor i različite srpske državno-sigurnosne snage poput Srpske državne straže, Srpskog dobrovoljačkog korpusa, beogradske Specijalne

policije, Srpskog gestapoa te četničkih gerilskih skupina Koste Pećanca i četnika Draže Mihajlovića. Dobro je poznato da su nominalno „jugoslavenski” četnici, odani stvaranju Velike Srbije, djelovali u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Makedoniji, kao i u Nedićevoj Srbiji.

Međutim, manje je poznato da su srbijanske kolaboracijske ustanove, uključujući Srpski gestapo, Srpsku državnu stražu i Ljotićev Srpski dobrovoljački korpus, djelovale i izvan granica Nedićeve države, a uz znanje i odobrenje okupacijskih sila Osovine. Na nagovor istaknutih srpskih intelektualaca i vođa, Srbi u Srbiji i Crnoj Gori naširoko su surađivali s nacistima i s talijanskim fašistima u gušenju pokreta otpora ili su pružali otpor koji je bio pasivan u usporedbi s onim u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Izvan Srbije i Crne Gore, etnički su Srbi bili podijeljeni između četnika koji su surađivali sa silama Osovine i znatno aktivnijeg partizanskog pokreta. U hrvatskoj marionetskoj državi ustaški poredak, koji su uspostavili nacisti, bio je široko odbačen kako među Hrvatima i muslimanima, tako i među Srbima

INTERVIEW

koji su u većem broju učvršćivali partizanski pokret otpora. Srbi u Srbiji počeli su pristupati partizanskom pokretu u većem boju tek nakon povlačenja Nijemaca i pada Nedićeva režima pred napredujućim sovjetskim trupama u listopadu 1944. godine. Ti novopečeni partizani uključivali su desetke tisuća nekadašnjih suradnika nacista koji su prihvatili Titovu obećanu amnestiju, kao i kraljev malodušni poziv iz izbjeglištva, upućen (pod britanskim pritiskom) srpskim četnicima da se pridruže partizanima. Tu je počela vaša tragedija...

Tito je dopustio značajan povijesni revizionizam srpskih pobornika kako ne bi antagonizirao ovu važnu i neophodnu političku bazu. Slika ratne Srbije kao u prvom redu protuosovinske, kao nedužne za umiješanost u holokaust i kao žrtvovane nacije, značajno će oblikovati poratne događaje. Ponovno izmišljanje ratne povijesti Srbije, koje je naročito ojačalo nakon Titove smrti 1980. godine, postalo je ključnim čimbenikom u srpskim nastojanjima da privuku strane simpatije i potporu za ponovno oživljeni nacionalistički program.

Mračna slika „židovskog pitanja”

* U knjizi ste, suprotno od povijesti koju smo mi učili, prikazali i masakr u Kragujevcu.

- Srpska je dobrovoljačka komanda u listopadu 1941. godine sudjelovala u zloglasnom kragujevačkom pokolju. Nakon što je u patizansko-četničkoj zasjedi u blizini Kragujevca ubijeno 10, a ranjeno 26 njemačkih vojnika, njemačke su snage za odmazdu strijeljale

građane u Kragujevcu. Njemački ratni izvještaji upućuju na to da je pogubljeno 2300 civila, dok poratne jugoslavenske publikacije smatraju da se radi o 7000 žrtava. Međutim, niti su njemački vojnici jedini odgovorni za masakr, niti su jedino Srbi bili žrtve. Prvi uhićeni 18. listopada 1941. godine bili su svi muškarci, Židovi iz Kragujevca, kao i određen broj komunista, ukupno sedamdesetak osoba. Taj broj nije bio niti blizu 2300 koje je trebalo strijeljeti prema njemačkoj formuli za odmazde. Stoga su skupljeni svi muškarci iz grada od 16 do 60 godina, uključujući i srednjoškolce, te su među njima izabrane žrtve. Ono što se obično ispušta iz prikaza kragujevačkog pokolja jest činjenica da je 5. odred Srpskog dobrovoljačkog korpusa pod komandom Marisava Petrovića bio odgovoran za uhićenje žrtava i njihovo predavanje Nijemcima na pogubljenje. Srpski dobrovoljci, naoružani njemačkim oružjem i s njemačkim šljemovima na glavi, dovodili su zarobljene građane u vojarnu gdje su ih čuvali do pogubljenja. Dan nakon pokolja, dobrovoljci su regrutirali nove članove u Kragujevcu!

* Srpska propaganda iskonstruirala je ideju o nedvojbeno i duboko ukorijenjenom povijeskom prijateljstvu između Srba i Židova. Ispitivanje povijesti srpsko-židovskih odnosa otkriva znatno složeniju i mračniju sliku!

- Posebno su teška vremena za Židove nastupila s pojavom srpske države u ranom 19. stoljeću. Prekretnicu u tom procesu donio je vođa Prvog srpskog ustanka Đorđe Petrović, poznat kao Karađorđe. Seljaci pod Karađorđevim zapo-

vjedništvom terorizirali su nenaoružane civile. Židovi su prošli iznimno loše. Utvrda Smederevo postaje sjedištem njegove pobunjeničke vlade 1805. godine. Židovi su uskoro protjerani iz Smedereva, Šapca i Požarevca, premda su stoljećima živjeli u tim gradovima koje je nastanjivalo veoma malo srpskih stanovnika. Kada su ustanici zauzeli Beograd 1806. godine, sinagoge, dućani i domovi u židovskoj četvrti bili su napadnuti, oštećeni ili uništeni, a Židovima je zabranjen stalni boravak izvan Beograda. Opet, britanska diplomatska korespondencija druge polovice 19. stoljeća bilježi učestale okrutne progone Židova u Srbiji. Britanski promatrači pripisuju grube postupke prema Židovima srpskom vjerskom fanatizmu, trgovačkom suparništvu i vjerovanju da su Židovi tajni agenti Turaka.

Trend prema emancipaciji

* Može li se usporediti tretman Židova u Srbiji s njihovim tretmanom u Hrvatskoj tijekom 19. stoljeća?

- Suprotnosti su upadljive. U vrijeme opadanja Otomanskog carstva i porasta srbijanske neovisnosti, u vrijeme kada je (s izuzetkom dvaju razdoblja vladavine kneza Miloša Obrenovića) u Srbiji dolazilo do progona Židova, za Židove u Hrvatskoj to je bilo vrijeme obilježeno progresivnim trendom prema emancipaciji, trendom koji su oblikovali kako habsburška politika, tako i specifičan razvoj događaja u Hrvatskoj. Nakon što je car Josip II izdao Ukaz o toleranciji 1781. godine, u Hrvatsku se počinje doseljavati sve veći broj Židova. Nakon peticije izaslanstva hrvatskih

INTERVIEW

Židova 1839. godine upućene Ugarskom saboru u Požunu, Židovima u Hrvatskoj bilo je zajamčeno pravo da žive gdje god žele, grade tvornice, bave se raznim poslovima i trgovinom, a 1859. godine dobivaju mogućnost zapošljavanja kršćanske posluge. Slijedeće godine oni stječu pravo posjedovanja nekretnina u hrvatskim zemljama.

Židovska zajednica podnosi Saboru predstavku za potpunu ravnopravnost 1861. godine, ali ne dobiva nikakav odgovor. Međutim, 1873. godine Sabor zajamčuje puna građanska prava Židovima, a državna blagajna izdvaja skromna sredstva za gradnju sinagoga i škola vjerskog karaktera. Nakon stjecanja pune emancipacije Židovi napuštaju Češku, Moravsku, Mađarsku i Austriju te dolaze u Hrvatsku, čije židovsko stanovništvo broji 380 (1840.-1841. godine), 850 (1857.-1864.), oko 10.000 (1870.), 13.488 (1880.) te 17.261 Židova 1890. godine. Potkraj 19. stoljeća 20.032 Židova bilo je raspršeno u 27 općina diljem Hrvatske, dok je u Srbiji bilo svega 6.430 Židova u 10 općina.

„Zli“ Hrvati i „nedužni“ Srbi

* Kakvim podacima raspolazete o holokaustu u Jugoslaviji?

- Od 82.500 Židova, koliko ih je živjelo u predratnoj Jugoslaviji, holokaust je preživjelo 15.000 ljudi. Gotovo 10.000 preživjelih potječe s područja NDH gdje je prije rata živjelo otprilike 40.000 Židova. Činjenica da je oko 25 posto Židova iz NDH preživjelo holokaust zasluga je uglavnom Talijana i

partizana. Među preživjelim Židovima iz hrvatske marionetske države gotovo su dvije trećine u jednom trenutku bile internirane u talijanske koncentracijske logore. Pred kraj rata, 1945. godine, otprilike jedna trećina preživjelih Židova bježi u inozemstvo, drugi ostaju u zemlji ili prolaze kroz Italiju. Najmanje se 4.556 Židova iz cijele Jugoslavije priključilo partizanima. Nakon što su oslobođeni iz talijanskih koncentracijskih logora, glavnina Židova (2621) pridružila se partizanima. Od Židova partizana rat je preživjelo njih 70 posto.

Bez obzira na složenost događaja u okupiranoj Jugoslaviji, srpska je popularna mitologija pojednostavila sliku, naglašavajući kolektivnu krivnju Hrvata za zlodjela počinjena tijekom rata i, nasuprot tome, kolektivnu nedužnost Srba. U toj je slici zanemarena pronacistička aktivnost Nedićeve vlade, velikog dijela četničkog pokreta i većine srpskoga pravoslavnog svećenstva. Istodobno se u srpskom popularnom prepričavanju ratne povijesti generalizira kako je ustaški pokret uključivao sav hrvatski narod, iako je on zapravo predstavljao marginalan element hrvatskog društva. Činjenica da je golema većina Hrvata odbacivala ustaše i da su Hrvati predstavljali jezgru partizanskog pokreta, također je ignorirana. Nadalje, kada se usporedi uloga Srbije u holokaustu s ulogom Hrvatske, srpska propagandna logika tvrdi da je Srbija bila „okupirana zemlja“ da dakle ne snosi nikakvu odgovornost za zločine prema Židovima na svom teritoriju; Hrvatska je s druge strane bila „nezavisna“ i zato Hrvati moraju snositi kolektivnu odgovornost.

* Mišljenja ste da široko rasprostranjena srpska popularna potpora četnicima, te marginalna hrvatska potpora ustašama „održava povijesno-kulturne razlike između Srbije i Hrvatske“?

- U srpskom je javnom životu, barem od ustanka 1804. godine, ustanik koji se osvećuje za Kosovsku bitku 1389. godine i masakrira svoje žrtve nožem, slavljen kao heroj. Sadističko nasilje četničkog tipa, gonjeno romantičnom, nacionalnom mitologijom, odigralo je ključnu ulogu u stvaranju moderne srpske države i sukcesivnom teritorijalnom širenju. Hrvatsko je povijesno iskustvo, međutim, sasvim drukčije. Hrvatsko se kraljevstvo ujedinilo s mađarskim kraljevstvom 1102. godine (Pacta conventa) i potom je bilo sastavni dio ugarske krune, a kasnije dvojne Austro - Ugarske, sa središtem političke moći, koje se selilo iz Beča u Budimpeštu. Premda je strana vladavina bila izvor nezadovoljstva, posebice u vrijeme uspona nacionalne svijesti u 19. stoljeću, hrvatski su političari isticali rješenja u okviru pravnog sustava, a ne oružane pobune. Kada se Hrvatska priključila novoj jugoslavenskoj državi 1918. godine, nacionalno ugnjetavanje pod Habsburgovcima zamijenjeno je sustavnim državnim terorom srpskog režima. Za cijelo su vrijeme Kraljevine Jugoslavije Hrvati, predstavljeni pretežno kroz HSS, nastavili tražiti pravna rješenja ugnjetavanja nametnutog iz Beograda. Prije pojave ustaša ništa slično četnicima nije postojalo među Hrvatima, za koje je prakticiranje državnog terora bila novost.

Autor: **Željko Garmaz**
„Vjesnik“

IMENOVAN NOVI ZAGREBAČKI NADBISKUP

U subotu 5. srpnja ove godine, točno u podne, istovremeno su Sveta Stolica u Rimu i Apostolska nuncijatura u Zagrebu objavili imenovanje novog zagrebačkog nadbiskupa Josipa Bozanića. U isto vrijeme priopćena su i imenovanja biskupa varaždinskog msgr. Marko Culeja te biskupa požeškog, msgr. Antuna Škvorčevića. Isti je dan priopćeno da su reorganiziranjem zagrebačke nadbiskupije nastale dvije nove biskupije i to Požeška i Varaždinska.

Odluke Sv. Oca javnosti je priopćio zagrebački nadbiskup, kardinal dr. Franjo Kuharić i pri tom pozdravio novoimenovanog nadbiskupa i biskupe.

Novi nadbiskup zagrebački Josip Bozanić je dosadašnji biskup krčki, prvi biskup varaždinske biskupije Marko Culej je do izbora bio pomoćni zagrebački biskup, a prvi požeški biskup Antun Škvorčević bio je profesor Teološkog fakulteta u Zagrebu. Svaki od njih je vrlo dosljedno i stručno obavljao svoje zadaće.

Najveće iznenađenje spram novih imenovanja od strane Svete Stolice izazvalo je imenovanje zagrebačkog nadbiskupa Josipa Bozanića, obzirom da on ne potječe iz zagrebačke dijaceze. Međutim, ova praksa je već odavno

u primjeni u državama zapada, gdje je uveden običaj da se nadbiskupi i biskupi postavljaju iz drugih biskupija. Obzirom da je zagrebačka nadbiskupija pred reorganiziranjem, a samim tim i pred velikim promjenama, novoimenovani nadbiskup zagrebački Josip Bozanić, za ovaj veliki posao ima potrebne kvalitete. Naime, ovaj mladi bivši krčki biskup je ekumenski opredijeljen teolog sa bogatim pastoralnim iskustvom, a Sveti Otac je to imao u vidu kada ga je imenovao na ovu odgovornu dužnost. U svom ukupnom radu on se uvijek opredjeljivao za neovisnost Crkve spram političke vlasti, a što se svojevremeno i pokazalo kod zaključivanja Ugovora o odnosima crkve i države između Svete Stolice i Republike Hrvatske, pri čemu je Josip Bozanić bio jedan od pregovarača.

Izbor biskupa varaždinskog, msgr. Marka Culeja ne čudi, jer se zna da je on veoma dobro upoznat sa prilikama u ovom dijelu zagrebačke nadbiskupije, a isto tako i izbor požeškog biskupa msgr. Antuna Škvorčevića, jer je on jedan od velikih pobornika ekumenizma i ekumenskih dijaloga za čega se Sveta Stolica veoma zalaže.

Zagrebački nadbiskup kardinal dr. Franjo Kuharić je

još 1994. godine podnio ostavku na svoju dužnost Papi Ivanu Pavlu II kada je navršio 75 godina života, a što je u skladu sa Kanonskim zakonikom. Međutim, Sveti Otac je zadržao dr. Franju Kuharića na njegovoj dužnosti još tri godine od podnošenja ostavke, što govori o značaju zagrebačkog nadbiskupa i svojevrsno je priznanje za njegovo zalaganje.

Kardinal dr. Franjo Kuharić će do preuzimanja dužnosti od strane novog nadbiskupa Josipa Bozanića, ostati apostolski administrator zagrebačke nadbiskupije.

Hrvatska biskupska konferencija je nova imenovanja od strane Svete Stolice protumačila posebnom brigom Rima za Katoličku crkvu u Hrvatskoj, ali i za Zagreb i zagrebačku nadbiskupiju.

Novoimenovanom nadbiskupu zagrebačkom Josipu Bozaniću, biskupu varaždinskom msgr. Marku Culeju te požeškom biskupu msgr. Antunu Škvorčeviću, čestitke je uputio predsjednik Državne komisije za odnose s vjerskim zajednicama u Hrvatskoj, dr. Jure Radić. U čestitkama se ističu dobre želje za uspjeh u budućem zajedničkom radu na uređivanju odnosa između Crkve i države, te da taj rad bude „na slavu Božju, a na korist i ponos hrvatskom narodu”.

Polemike

„BUNJEVCI (i/ili) HRVATI”

Pod ovim nazivom održan je Etnički forum u Subotici koji se već više puta održavao u organizaciji građansko liberalne političke opcije uz materijalnu potporu Friedrich Ebert Foundation.

Predavač osnovne teme o povijesti bačkih Bunjevaca bio je profesor povijesti Kalman Kuntić, a nazočni posjetitelji bili su iz više društvenih, političkih i kulturnih udruga i različitih ubjeđenja spram obrađivane teme. Kalman Kuntić je naglasio kako na ovim prostorima preovlađuju tri gotovo ravnopravne opcije što se podrijetla Bunjevaca tiče. To su skupine Bunjevaca koje sebe deklariraju samo tako i nikako drugačije, Bunjevci - jugoslaveni koji su se za ovu mogućnost opredijelili na osnovu države čiji su građani, te Bunjevci koji sebe deklariraju izričito Hrvatima. Sve tri opcije su po njemu logične, obzirom na etnička, društvena i politička kretanja na ovim prostorima. Međutim, po njemu nema dvojbe da su Bunjevci većinom katolici, Hrvati, ali i specifična etnička grupa koja govori ikavicom sa primjesama jezika „zapadnih Srba”. Bunjevci se od svog doseljavanja u XVII stoljeću ne izjašnjavaju Hrvatima, obzirom da se Hrvati u to vrijeme bore za svoju nacionalnu državu, a sama nacionalna svijest kod Hrvata počinje da se razvija koncem XIX i početkom XX stoljeća, naglašava Kuntić. To je glavni razlog što u ranijim popisima stanovništva nacionalnost Hrvat nije zastupljena, već tek nakon 1918. godine.

Ono što Bunjevce veže za Hrvatsku, jest jezik, teritorija sa koje su se doselili te katolička vjera, kaže Kuntić. Međutim, on nitkome ne osporava da se izražava Bunjevcem, obzirom da je to individualna deklaracija i svačije osobno pravo da izjasni svoju pripadnost, ali isto tako ne prihvata da se Hrvati svojataju i svrstavaju (i to bez valjanih argumenata) tamo gdje im mjesto nije - u pokatoličene Srbe.

Od strane diskutanata mogla su se čuti i oprečna mišljenja te inzistiranje na iznošenju argumenata u cilju dokazivanja hrvatskog podrijetla Bunjevaca, kao i na nužnosti održavanja ovakvih skupova gdje će se razmjenjivati mišljenja i smanjivati tenzije po ovom pitanju.

Ipak, stekao se dojam da objašnjavanjima, dokazivanjima i argumentima neće biti kraja, prije svega zato što su izražene veoma velike razlike u mišljenjima. Mnogi su smatrali da su priznavanjem Bunjevaca od strane vlasti konstitutivnim narodom oni najzad dobili „obćanu” zemlju, drugi pak da na ovim prostorima nije bilo Hrvata do konca II. svjetskog rata kada se po naređenju Tita izjašnjavalo Hrvatima te da je iz svih rasprava neophodno isključiti katoličku crkvu, dok je treća skupina isticala kako je prisustvo franjevacu i njihov utjecaj na očuvanje hrvatskog nacionalnog identiteta u skupini Bunjevaca nesporan.

Sve u svemu, upriličeni skup je imao više ciljeva. Namjera je bila od strane liberalne opcije da se na temu hrvatstva

uspostavi dijalog koji u budućnosti treba da donese i financiranje građansko-jugoslavenski nastrojenih institucija (koje ne odustaju od jugo-asocijacija) od strane inozemnih fondacija među kojima je vodeća Soros fondacija, kao i da se stekne dojam da se hrvatstvo počinje polagano priznavati, iako je cijela manifestacija održana na srpskom jeziku uz izuzetak nekolicine diskutanata koji su svoje primjedbe iznosili na hrvatskom jeziku, kao primjerice vlč. Josip Temunović. Također je znakovito da se skup iskoristio od strane nekolicine da se javno deklariraju Hrvatima, dok se iza kulisa krije namjera, naslućuju bolje obaviješteni, kako najbolje unovčiti tu stečenu prednost. Jer, Hrvatska je ipak postala samostalnom državom sa točno zacrtanim planovima za budućnost što ipak, bez obzira na razna ubjeđenja, postaje sve privlačnije. Napose, sve dok rasprave traju, hrvatsko pitanje u SR Jugoslaviji ne mora nitko ozbiljno shvatiti i osigurati Hrvatima njihova nacionalna prava. Uostalom, rasprava o tome tko je tko u redovima bačkih Hrvata, kao uostalom i podjele, nisu od danas, već su u povijesti, u ovisnosti od političkih prilika bile nekad žešće, nekad slabije, te stoga danas ne predstavljaju poseban kuriozitet da bi zahtijevale serijal rasprava. po tom pitanju. Jer, sve dok rasprava u stilu „tko je stariji: jaje ili kokoš?”, traje, Hrvati će biti taoci ovih podjela, a kako se čini, to je i pravi smisao nametnutih „razlika”

Lidija Molzer

Dužijanica '97

OD KOSIDBE DO VRŠIDBE

Ovogodišnje risarsko natjecanje održano je 19. srpnja u Đurđinu uz nazočnost brojnih posjetitelja iz Subotice i okolice, koji su još jednom došli da vide nekadašnji način obavljanja žetelačkog posla. Uprkos kiši koja je „visila” u zraku, natjecanje je ipak uspješno održano, a njegov najveći dio pratio je predviđeni plan programa.

Risari i gosti okupili su se ispred zgrade mjesne zajednice, da bi nakon toga izišli na parcele. Učesnici natjecanja bili su na parceli ranije, zbog priprema i pletenja uža, dok su im se gosti pridružili kasnije u fijakerima.

Nakon tradicionalnog risarskog doručka, u 9,00 sati otpočelo je natjecanje. Za najbolji risarski par natjecalo se šesnaest parova iz Đurđina, Ljutova, Male Bosne, Novog i Starog Žednika, Tavankuta, Mužlje i Malih Pijaca. Na ovogodišnjem risarskom natjecanju bilo je i risara - gostiju iz Republike Mađarske i to iz Kecela, okolice Debrecena, Balmazújvárosa i Sajana. Van konkurencije natjecali su se i mladi risari iz okolnih mjesta. Košenje žita je bilo otežano zbog velike vlažnosti, ali je i pored izuzetnog napora uspješno okončan. Pri kosidbi su se mogli vidjeti različiti načini njene izvedbe. Međutim, najvažnije je bilo posao uspješno privesti kraju i dakako, pobijediti.

Konkurencija je bila velika i zahtijevala je puno zalaganje, a veliku atrakciju predstavljale su žene risaruše iz Mađarske. Nakon završenog otkosa i

sadijevanja slame u krstine, rad je nastavljen oranjem oko njih, te vozidbom žita i sadijevanjem slame u kamaru. Cjelokupni program je tako bio ustrojen, da su zainteresirani mogli vidjeti radove oko kosidbe ručno, ali i mašinski. Prikazan je rad zaprežne kosilice koja datira još iz polovice devetnaestog stoljeća. Njome se nekada obavljao najteži posao oko risa - kosidba i odlaganja.

Veliku pozornost posjetitelja i gostiju izazvala je obnovljena stara vršalica, kao i rad na njoj, već odavno zaboravljen, ali nekada nezamenljiv.

U cijelom programu ostavljeno je mjesto i za najmlađe tj. djecu koja su se na pokošenom dijelu parcele igrali „kasalisice”, dječije igre koja se nekada igrala u vrijeme žetve.

Iznenadni pljusak omeo je folklornu sekciju Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo” da posjetiteljima prikaže kulturno-umjetnički program.

I proglašenje najboljeg risarskog para obavljeno je zbog kiše pod „šatom”. Za najbolji risarski par ovogodišnje Dužijance proglašeni su Klara Kjudžić i Stipan Kjudžić iz

Male Bosne, drugo mjesto su osvojili Etela Tot i Ivan Gedović iz Tavankuta, a treće mjesto pripalo je Slađani Moravčić i Branku Kopunoviću iz Male Bosne. Klara i Stipan Kjudžić primili su pobjednički pehar i novčanu nagradu za prvo mjesto, ali i za drugo i treće mjesto dodijeljeni su pehari i novčane nagrade. Nagrada je dodijeljena i najstarijem paru i najmlađem takmičaru, a svi mladi natjecatelji primili su odličja zbog sudjelovanja.

Tako su Klara i Stipan Kjudžić odbranili titulu najboljeg risarskog para od prošle godine osvojenu u Maloj Bosni, a posjetitelji su još jednom mogli vidjeti sve faze risarskog posla, ali i već davno zaboravljene strojeve koji su nekada žeteocima mnogo pomagali u teškom žetelačkom poslu.

Organizator ovog natjecanja bio je Organizacijski odbor Dužijance, a među nazočnim gostima na ovom najznačajnijem dijelu žetelačke svečanosti bili su i izaslanici hrvatskog Veleposlanstva u Beogradu, konzul Veleposlanstva Neven Vranković i savjetnik Veleposlanstva Republike Hrvatske Davor Vidiš.

Tavankut: XII. Kolonija naive u tehnici slame

RAVNICA U SLIKAMA BOJE ZLATA

U sklopu redovitog programa žetelačkih svečanosti „Dužijanca '97" otvorena je 11. srpnja tradicionalna Kolonija slamarki u Tavankutu u organizaciji Hrvatskog kulturnog prosvjetnog društva „Matija Gubec". Po dvanaesti put će brojni posjetitelji moći uživati u slikama i predmetima izrađenim od slame, a učesnici u radu Kolonije, koja će im do 19. srpnja biti mjesto za inspiraciju i rad u ovoj nesvakidašnjoj naivi.

Dvanaesta Kolonija naive u tehnici slame otvorena je u Domu kulture u Tavankutu, a čitav događaj bio je praćen bogatim kulturno-umjetničkim programom. Posjetitelji su mogli vidjeti izložbu slika koja je dočaravala razdraganost i ljepotu slame maštovito skupljene u kompoziciju oblika vrijednim rukama umjetnica - slamarki. Slike su odisale našim salašima i teškim, ali i egzistencijalno važnim radom ljudi na njivama. Sva ljepota i bogatstvo ravnice ogledalo se u „Poljima naših ravni", „Uranku", „Baći u opakliji", „Cvijeću u vazi", „Odmoru"... Tu su prikazani uz

„Momačko kolo" i divojke u „Bunjevačkom ruvu" (šling). U svaku izloženu sliku je utkana „duša", skladnost, ljubav i ljepota Bačke. „Poetika slame u rukama slamarki služi da se

ljepota stalno rađa" predstavio je skupu svoje osjećaje spram slame Vojislav Sekelj.

Pri nastupu folklorne sekcije HKPD „Matija Gubec" nazočni su mogli vidjeti bogato iskustvo i znalački rad naših vezilja u „šlingeraju", ali i svili. Sala Doma kulture bila je okićena našom prelijepom bunjevačkom narodnom nošnjom uz prekrasnu simboliku - postavku na pozornici.

U lijepom buketu vlača i makovih cvjetova na „šlingo-

vanom" bijelom stolnjaku, nalazili su se simboli vrijednih ruku naših risara te obavezna „duga" i „okrepa".

U prepunoj sali posjetitelja, svjetlo je davalo poseban ugođaj sjaja i ljepote igrača i igračica, koje su u sefiru, piketu, svili i „šlingeraju" igrali „Momačko kolo", „Srdim se dušo", „Gajdaško kolo"... Sve nazočne je posebice oraspoložila i ugodno iznenadila svojim nastupom grupa najmlađih.

Bilo je to veče u kojem je HKPD „Matija Gubec" u Tavankutu otvaranjem Kolonije naive u tehnici slame još jednom prikazao ljepotu i bogatstvo naše kulturne baštine na koju smo ponosni kao Bunjevci Hrvati.

Na ovogodišnjoj dvanaestoj Koloniji učestvovalo je tridesetak slamarki koje su svoje radove izlagale i izrađivale u školi „Matija Gubec" u Tavankutu. Rad Kolonije naive u tehnici slame završen je svečanim zatvaranjem 19. srpnja uz izložbu slamarskih radova.

Viktorija Grunčić

OBAVIJEST

Pozivamo štovane čitatelje da se pretplate na naš mjesečnik Glas ravnice, a stare pretplatnike da obnove pretplatu za tekuću 1997. godinu.

Godišnja pretplata za inozemstvo iznosi 180,00 dinara,
a za tuzemstvo 72,00 dinara.

Uplate izvršiti na žiro-račun broj 46600-603-4-3338 „Hrid" Subotica. Pozivamo stare pretplatnike, ukoliko je došlo do izmjena u adresi, da nam dostave ispravke ili pak nove adrese, na koje ćemo im u buduću dostavljati Glas ravnice.

VOX POPULI

OTVORENE OČI

Narod više niko ne može da prevvari. U ovim našim političkim prilikama se razvedrava, počinju da postaju stvari vidljive i prepoznatljive. Narodu su, izuzev nekolicine ideološki zaslepljenih pojedinaca, mnoge stvari postale jasnije.

Idemo redom.

Prvo - primetno je da su određeni ljudi imali lične ambicije, koje su u suprotnosti sa kolektivitetom stranke u DSHV-u. Verovatno su pretpostavljali da mogu i novu stranku da osnuju (uz materijalnu i ostalu pomoć SPS koja im sigurno ne bi izostala) no, izgleda da im je pri tom nedostajala samo jedna sitnica - ljudstvo. Stoga, svima je jasno o čemu se tu zapravo radi.

Drugo - Vladajuća struktura Republike Srbije donosi Zakon o lokalnoj samoupravi. Taj zakon će sigurno usvojiti bez obzira na silne amandmane opozicije, svidjelo se to nekome ili ne. Sve bi bilo dobro da ih pojedine odredbe ne otkrivaju, kao na primer - podudarnost u odredbama oko lokalnih izbora sa ostalim (republičkim i sl.), gde više ne bi važili lokalni - opštinski birački odbori, već republički, ali i davanje ovlašćenja predsedniku Narodne Skupštine da može raspisati lokalne izbore i u pojedinim opštinama, tj. vanredno. Ovo je u toj meri prepoznatljivo, da niko ne može pogrešiti u konstataciji da SPS želi da na bilo koji način ponovo dođe na vlast tamo gde je u prethodnim izborima izgubio. A da ne govorimo o radnjama koje su prethodile

ovom činu!... kao na primer, uskraćivanje finansiranja dotičnim opštinama, nakon čega je sledila „paljba” po istim tim opštinama preko RTS-a i drugih medija u rukama SPS-a. u stilu: „eto, vidite koga ste izabrali, gori su od nas”.

Treće - politička situacija u Crnoj Gori dostiže kulminaciju. Gospodin Đukanović i bratija oglašavaju se iz Beograda i traže smenu prvog čoveka policije, a o smeni prvog čoveka policije u Republici Srbiji se vrlo slabo ili nikako ne oglašavaju. Stiče se utisak da jednog napadaju, a drugog štite, iako je u pitanju ista pozicija u oba slučaja - kako u Crnoj Gori, tako i Republici Srbiji. U oba slučaja, na jednom šleperu cigareta zaradi se povelika suma maraka. Narodu je i ovaj „biznis” posve jasan. Kako u Crnoj Gori, tako i u Srbiji, narod je bez posla i većina stanovništva jedva sastavlja „kraj s krajem”. Opštoj neimaštini se priključuje i lepo obećanje, koje se kod nas zove „šarena laža”, o povratu novca građanima od stare devizne štednje. Čak obećanje ovaj put potkrepljuju najavljuvanjem Zakona o povratu iste, ali je sve to skupa najverovatnije propaganda pred predstojeće izbore. Lično ne verujem da postoji među narodom takva nezalica koja veruje u ovo njihovo obećanje, obzirom da su više puta obećavali povrat novca i obećanje kasnije zaboravili izmišljajući nove načine da ušteden novac zadrže.

Četvrto - vrlo osetljiva i alarmantna je tema zvana -

penzioneri. Što dalje, sve se više čini kako neki ministri nastoje da penzioneri što pre nestanu sa „ovog” sveta i na taj način olakšaju vladi rešavanje problema zvanog: penzioner - penzija - penzioni fond. Jer, kako se računa, penzionerima je ukradeno čak četiri penzije! Za isto vreme, ministri razvijaju svoje „biznise” i žele iste sačuvati kroz Zakon o vlasničkoj transformaciji.

Sve ove prilike i njihove elemente narod vidi i žarko želi promene na bolje. Promene će se morati desiti - neke se već dešavaju, a samo je pitanje vremena njihove realizacije.

Šta reći o opozicionim strankama u Srbiji? Jednostavno, rukovodstva tih stranaka su mnogo obećavala, te su stoga i mnoge razočarala i to svojim neozbiljnim i neprimerenim pristupom. Slični su im i programi, a time samo idu „na ruku” vladajućoj garnituri. Jednom rečju, SPS može početi da im deli medalje, jer upravo opozicione stranke omogućavaju vladajućoj partiji da i dalje vlada. Većina naroda u isto vreme očekuje program koji će zadovoljiti sve nacionalnosti u Republici Srbiji i doprineti boljem životu, a ne samo prazna obećanja, koja se, kada se dotični ustoliče, zaborave, a narodu ostaje samo izigrano poverenje. Liderstvo i želja za vlašću u redovima opozicije takođe su doprineli da narod progleda.

Gospodo političari, uozbiljite se, krajnje je vreme!

Miloš Vasiljević

SLANKAMEN (3.)

Prema povijesnim izvorima i arheološkim nalazima, naselje na lokalitetu „Gradina” predstavlja naselje kasne keltske kulture, podignuto od keltskih plemena, koja su se nazivala Skordisci. Skordisci nisu bili etnički čisti već su bili izmiješani sa Tračanima i Ilirima. O odnosu Skordiska i starosjedilaca u Srijemu, povijesni izvori pružaju izvjesne podatke, na osnovu kojih se može zaključiti, da su Skordisci bili vrlo tolerantni i da su živjeli sa starosjediocima u istim naseobinama.

Većina autora danas zastupa mišljenje, da prva pojava Kelta u srednjem Podunavlju datira u vrijeme ratova Aleksandra Velikog protiv Tribala oko 335. godine prije Krista.

Početak prvog vijeka prije Krista Skordisci počinju izgrađivati i prva utvrđenja naselja sa snažnim fortifikacijskim uređajima, tzv. opidi(um).

Jedan od značajnih opiduma na teritoriji Velikih Skordiska bio je i lokalitet „Gradina” u Starom Slankamenu, poznat iz rimskih izvora pod imenom ACUMINCUM.

Da se ovo izvorno keltsko ime zadržavalo i u rimsko doba ukazuje da je keltski element bio na tom položaju snažno zastupljen i da je dominirao nad ilirskim supstratom.

Od Rimljana do Ugara

*„Zaspale su tisuće godina
Na grudima krvava ti stijenja
Opijena još od rimskog vina
i umorna od barbarskih
htijenja.”*

(Ivan Bonus - Slankamenac)

Rimska osvajanja ovih krajeva imala su duži period, sa naizmjeničnom ratnom srećom Skordiska i Rimljana, od 146. godine prije Krista do 15. godine poslije Krista, kada je otpor Skordiska slomljen i ovaj dio Podunavlja ušao u sastav Rimske imperije, tzv. Panonia Secunda, odnosno Istočnog Ilirika.

Rim je računao na opasnosti koje će mu stalno prijetili sa područja srednjeg Dunava, zato je organizirao čvrste obrambene točke i stacioniranje znatnih vojnih snaga oko jednog povoljnog strategijskog i komunikacijskog centra. Taj centar u Panoniji bio je SIRMIUM, koji se vremenom razvio u moćno vojno i ekonomsko središte čitave Panonije, počevši od prvog vijeka poslije Krista. U vojnom pogledu kontrolirao je znatnu dužinu Dunavske granične linije.

Ispred i oko Sirmiuma, kao dobro smišljen štit, stražarila su jaka utvrđenja: Taurunum (Zemun), Burgenae (Banovci), Rittium (Surduk), ACUMINCUM (SLANKAMEN), CUSUM (Petrovaradin), Banonia (Banoštar), Cuccium (Ilok), Cornacum (Sotin), Teutoborgium (Dalj) itd.

U razdoblju II i III vijeka, rimski Acumincum postepeno

mijenja svoju fizionomiju. Vojno utvrđenje sa posadom na položaju „Gradina” i dalje postoji. Ono se izgrađuje i dalje utvrđuje. Na to ukazuju i rezultati iskopavanja, kada je konstatiran mlađi antički bedem sa priključenim objektima sa unutrašnje strane, kao i jedna djelomično otkopana stambena zgrada na centralnom platou.

U tom periodu posadu ACUMINCUM-a vjerojatno čini cohors i Companorum.

Opeke sa žigovima ove vojne jedinice rađene su u štu arhitektonskih objekata na „Gradini”. Istovremeno se u podnožju „Gradine” razvija i civilni dio naselja, čiji su tragovi ostaci građevina i raznovrsni pokretni arheološki nalazi, evidentirani i prikupljeni na širokom području današnjeg Starog Slankamena. Po solidnosti i masivnosti zidova i karakteru pokretnih nalaza, među kojima ima i epigrafskih spomenika, može se zaključiti da se život sve više prenosi sa „Gradine” u civilno naselje, koje postaje važan trgovački punkt na graničnom prijelazu prema barbarskom svijetu na lijevoj obali Dunava. U ovom procesu sve jače urbanizacije Acumincum, možda jedan od značajnijih momenata predstavlja i osnivanje Coloniae Bassianae pod Karakalom, kad se gasi država Skordiska (civitas Scordisorum).

*„Slankamen kroz povijest”
Marko Kljajić*

- Nastavit će se -

Nova knjiga Tome Vereša

„BUNJEVAČKO PITANJE DANAS”

Početak srpnja mjeseca iz tiska je izišla nova knjiga čiji je autor Tomo Vereš, dominikanac i redovni sveučilišni profesor Družbe Isusove u Zagrebu, pod naslovom „Bunjevačko pitanje danas”. Iako danas živi i radi u Zagrebu, prof. dr. Tomo Vereš, po rođenju subotičanin, objavio je ovu svoju studiju u ediciji „Osvit” izdavača NIP Subotičke novine, a uz suradnju sa Institutom „Ivan Antunović”. Katalogizacija je izvršena u publikaciji Biblioteke Matice srpske u Novom Sadu.

Knjiga „Bunjevačko pitanje danas” ima 142 stranice članaka Tome Vereša nastalih i objavljenih od 1972. do 1994. godine, a razdijeljeni su u dva dijela.

Prvi dio govori o „Prvenstvu praktičnoga dijaloga” i obuhvaća niz Verešovih članaka o tome što je „Crkva činila za bijednike u Bačkoj” prikazujući život i rad svećenika Matije Mamužića, socijalni rad biskupa Lajče Budanovića, subotičkog pjesnika Alekse Kokića, umjetnički i svećenički rad Albe Vidakovića te Pere Tumbasa Hajumjetnika tamburice. Prvi tekst iz ovog dijela napisan je u spomen 100. obljetnice smrti biskupa Ivana Antunovića, a prvi puta je objavljen u Subotičkoj Danici 1988., zatim slijede tekstovi objavljeni u časopisu Marulić

1985., 1980. itd. Ovaj prvi dio govori, a kako i sam autor piše, o prvenstvu „praktičnoga dijaloga među raznim narodima u Bačkoj”, a kao primjer tomu navodi potrebu praktične suradnje te međusobno hitno povezivanje raznih humanitarnih društava koje na tom tlu djeluju: Amor vincit, Vox humana, Kolo srpskih sestara... a u cilju ublažavanja nevolja patnika. To je nekada bila stvarnost u Bačkoj, piše Tomo Vereš u prvom dijelu svoje knjige.

Drugi dio studije „Važnost teorijskog dijaloga” također je zbirka tekstova objavljenih u raznim časopisima, koja, pored teme o prešućivanju katolicizma u Vojvodini i Subotici obrađuje i temu o istini o bačkim Bunjevcima. „Ova knjiga zastupa stajalište da su Bunjevci i Šokci Hrvati i to stajalište potkrepljuje određenim argumentima”, piše Tomo Vereš, ali isto tako zatim navodi kako „nipošto ne smatra da je našao apsolutnu istinu o bunjevačkom pitanju i da čitateljima ne preostaje drugo nego li da prihvate njegovu istinu, ako im se sviđa, ili da je odbace i napadnu, ako im se ne sviđa”...

Može se slobodno navesti da je upravo ova rečenica iz knjige Tome Vereša „Bunjevačko pitanje danas” najčešće puta citirana ovih

dana, a što Hrvate na ovim područjima iz poznatih razloga najviše pogađa. Jer, razna proizvoljna i često nepotkrijepljena stajališta upravo zatvaraju bilo kakav dijalog, umjesto da ga potaknu. Međutim, to nije posljedica knjige Tome Vereša koja u potpunosti potencira i potvrđuje hrvatsko podrijetlo Bunjevaca i Šokaca na ovim prostorima i na taj način je odista doprinos „bunjevačkom pitanju”, već namjera onih koji uporno odbacuju tu činjenicu, koristeći pri tom sredstva koja im se, u pravom smislu riječi - dopadnu.

Stoga, dijalog - „da”, ali na osnovama ravnopravnosti, reciprociteta, uzajamnog priznavanja i poštivanja.

Lidija Molzer

Oaza prirode

„DUNAVSKA DOLINA”

U svijetu postoji mnogo glasovitih, zakonom zaštićenih prirodnih rezervata koji očaravaju svojom jedinstvenošću i ljepotom prirode, ali i onih u kojima žive rijetke biljke i životinje. Uništavanjem prirodne sredine, umanjena je šansa preživljavanja ovih osjetljivih živih bića te se pribjegava raznim zakonskim normativima da se ove prirodne oblasti zaštite od nestajanja.

Tako je 26. listopada 1996. godine potpisivanjem ugovora između Savezne države Austrije i pokrajine Beča i Donje Austrije započelo formiranje nacionalnog parka koji je nazvan „Dunavska dolina”. Ovaj prirodni rezervat nalazi se na teritoriji pomenutih pokrajina na površini od gotovo dvanaest tisuća hektara i predstavlja u većem dijelu državno vlasništvo. Predeo uz Dunav, istočno od austrijskog glavnog

grada Beča, predstavlja u Europi jedinstvenu cjelinu. U ovoj oblasti je zahvaljujući uzajamnom utjecaju doline i Dunava koji slobodno teče predjelom, stvoren raznovrstan biljni i životinjski svijet koji slobodno može biti poređen sa životnim prostorom tropskih kišnih šuma. Redovite poplave, kolebanja razine podzemnih voda i sliv planinske rijeke Dunav te ravničarske rijeke March utjecali su na stvaranje ovog jedinstvenog predjela doprinoseći ljepoti prirode i bogatstvu flore i faune.

Iako je u ovom dijelu izvršena regulacija Dunava i pospješen lov i ribolov, ekološki uvjeti u kojima je nastao čitav ovaj predeo, ostali su nedirnuti. Još mnogo ranije, točnije 1978. godine, UNESCO je dio ovih prirodnih ljepota proglasio rezervatom biosfere, a nakon toga je još jedan dio

1983. godine zaštićen Ramsavskom konvencijom. O ljepotama ovog nacionalnog parka, ali i predjela oko njega brinu se i Austrija i susjedna Slovačka koje su u tu svrhu potpisale razne uredbe i zakone o njegovoj zaštiti, kao i o osnivanju nacionalnog parka.

Priroda je čovjeku darovala najveće blago darujući mu „Dunavsku dolinu”, a na čovjeku je da je sačuva od uništavanja i narušavanja skladnosti života u njoj za sveopće dobro. Ekologija je relativno nov pojam u kvaliteti življenja, ali zato ništa manje značajan od blagostanja koje nam pruža industrija. Stoga, zaštićujući prirodu, izravno pomažemo u opstanku čovjeka u zdravom i prirodnom okruženju, jer, veza čovjeka i prirode je vječna i nezamjenljiva.

C.M.

Iz života manjina

ZAHTJEVI ZA OTVARANJEM DJEČIJH VRTIĆA

Njemačko udruženje „Donau” Podružnica u Subotici je 3. srpnja ove godine sukladno odluci Skupštine Podružnice i svom programu rada, Izvršnom odboru općine Subotica uručila zahtjev za oformljenjem jednog odjela dječijeg vrtića na njemačkom jeziku. Zakon o predškolskom obrazovanju predviđa najmanje 16 djece predškolskog uzrasta za otvaranje jednog odjela pri vrtiću koji je u

nadležnosti općine. Zahtjevom DV „Donau” Podružnice u Subotici za ovim budućim odjelom dječijeg vrtića na njemačkom jeziku, predviđa se upis djece uzrasta 1991.- 1994. godine rođenja. Sa djecom njemačke nacionalnosti moći će, kako je predviđeno od strane DV „Donau”, vrtić pohađati i djeca drugih nacionalnosti, a u cilju što boljeg međusobnog razumijevanja, prihvatanja

različitosti te suradnje na polju školstva i dogoja.

Njemačko udruženje „Donau” je već prošlog mjeseca u Novom Sadu također zatražilo otvaranje ovakvog dječijeg vrtića. Čitav postupak je u tijeku i očekuje se da će „Donau” u Novom Sadu, inače u svom sjedištu, već ove jeseni oformiti odjel vrtića na njemačkom jeziku.

INTERVIJU - JEL DIVAN NA SAMO (3.)

Samo što sam počo zapisivat, a snaš Amalka počela drimat. Ja, nako ko za sebe, počo naglas mislit: „E, moja bab Amalka, da je ča Losko bio taki hireš, nosijo bi i partizansku spomenicu“. Kad, mal nisam pao sa stoca, lane ti Amalka:

- A ko ti kaže Sero, da nije imo?

- Oprostite, mislijo sam da spavate, pa sam malčac naglas mislijo.

- Nemoj ti tu meni naglas misliti, jel take je obično pojo mrak u svim državama koje nisu bilo cigurne da će dugo trajat. One, koji naglas divane, vlasti još trpidu, al oni koji naglas misle, e, ti su ga nagrebali ko žuti mačak.

- Ta nećete valjda kast, da imete oštre uši ko vlast!

- Dete, dete! Traži da ti vrate novce što su tvoji čiča i mama potrošili na tvoje škulovanje, kad si joped osto glupav. Ja sam valjdar priživila vlasti i vlasti. Monarhija, pa rat, kraljevina, pa rat, fašizam, komunizam i socijalizam. Ta šta da ti kažem. Sve bolje od boljeg. Jondak njim ni to nije bilo dobro. Prvo su kazli da je dobro što je onaj Pundravac Račić opištoljio Pipicu Radića, jel, ko jajage, ovaj je tijo da svako ima svoj buđelar, a ne da svi rade i trguju u jedan. Pondak su se ovi drugi razbisnili i izbudljčkovali kralja Šandora, a ne bi ti znala kast, al tamo digod u Francuskoj na moru. A tribo mu očin, taman se kuruzi počeli brat, a on očo na kupanje.

- Dobro, dobro, to znam kako je bilo, neg mene zanima ča Losko.

- Pa da. Vid ti mene, i ja se dala u politiku. No, di smo ono stali?

- Pa, činimisker, kod ćušanja, covanja, jel zarobljavanja Talijana. Fašizam i komunizam ostavite za posli.

- Doduše, to ti skoro svedno, al hajd kad si navalio. Neg, oš još jedan fićok?

- Pa vi ko da mi čitate misli.

- Čitam očin! Vidim kako gledaš u bocu. Hajd, nazdravlje ti bilo. Al, čekaj! Ostavi i meni jedan gucanj! Čisto da ovlašim jezik.

- Dobro, pa kako je zarobijo Talijane?

- Pa sad znaš, teško je to kast, a još teže povirovat. Bio je gladan, ko gadžo, pa rišio da se prida. Ko veli, zarobljenika moradu naranit, ako se već prido. Tako, on digo pušku u dvi ruke, više glave, pa hajd Talijanima. Kad je ušo u njev jendek, oni pobacali puške i papke u nebo. On se okrenijo natrag, jel vidijo je da ovi svoje porcije mogu mogu viš hasnirat ko šerbe, a ne za špagete, a vamo mršavi ko hrtovi. On naprid s puško, a dvadeset Talijana za njim.

- Jel dobijo odlikovanje?

- Da, kako da ne. Dobijo je taku ćušketinu, da mu mal uvo nije otpalo. Jel, ko će naranit toliki narod?

- Koje je to godine bilo?

- Neb' ti znala kast, al digod prid smrt Ferenc Joška. Jevo, daću ti i findž za čaj di je slika Kajzera Vilhema i Kajzera Franca. To je Losko dobijo, ko bajage, za zasluge, al ako mene pitaš, mislim da je digod ukro, u onom vrimenu kad su razbijali Hazburgovce i Madžare.

- Znete l' vi da je ova šolja vridna?

- Vridna? Ta da je vridna, ne bi je tako sakrijo. Samo da su je našli Petrusovi, jel posli, Šandorovi žandari, Loskova glava bi bila manje vridna od te findže, što ti zoveš šolja. Ne znaš ti kako je ondak vrime bilo. Ovi gladni, kad se vratili iz Šiftarije priko Soluna, nise zaustavili, ta skoro do Segedina. Oma nam uveli kockasta slova. Jeste, ovi naši se obrecali, al šta su mogli? Ovi su bili oslobodijoci. Pa sad da znaš, oslobodili su nas dosta čega. Odneli su Zorku, al bar da su je cilu odneli.

- Pa valjda su štogod i doneli?

- O, kako da ne. Doneli su familije i familije gladnog naroda. To su uradili i drukput, pa jeto vidiš, joped.

- Dobro, a di su tu bili naši? Mislim Hrvati - Bunjevci?

- Pa znaš, izgleda da se i oni malo prišacovali. Primili su ove protiv oni, pa su prošli ko oni Australci, što su imali puno zecova, pa uvezli lisice.

Bač Stipan

- Nastavit će se -

